

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om grundläggande utbildning ändras så att den innehåller enhetliga förfaranden vid bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna. Enligt propositionen ska grunderna för elevbedömningen samt de förfaranden som tillämpas för att eleverna ska uppnå en minimikunskapsnivå inom den grundläggande utbildningen förenhetligas för att säkerställa att alla elever får grundläggande färdigheter.

I propositionen föreslås det att elevernas lärande och kunnande ska bedömas i förhållande till målen för de olika läroämnena och till de bedömningskriterier som härletts ur dem. Dessutom föreslås det bestämmelser om enhetliga principer för uppflyttning av en elev från en årskurs till nästa. Syftet med propositionen är att stärka en likvärdig bedömning av elevernas lärande och kunnande.

Propositionen genomför avsiktsförklaringen i statsminister Orpos regerings program enligt vilken regeringen genomför en kunskapsgaranti. Kunskapsgarantin innebär att det fastställs en minimikunskapsnivå som ska ha uppnåtts när en elev i grundskolan går vidare från en klass till följande.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna i lagen om grundläggande utbildning om bemyndigande att utfärda förordningar och om föreskrifter som kan meddelas av Utbildningsstyrelsen uppdateras så att de motsvarar de krav på exakthet och noggrann avgränsning som grundlagen förutsätter. I lagen föreslås också annan författningsöversyn.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2027. Preciseringarna i fråga om rätten till elevspecifika stödåtgärder, ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en sådan funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan samt preciseringarna av förfarandena i disciplinärenden avses dock träda i kraft redan den 1 augusti 2026. Bestämmelserna gällande elevbedömning avses huvudsakligen träda i kraft först den 1 augusti 2028.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	6
2.1 Nuläget inom lagstiftningen	6
2.2 Nuläget i fråga om läroplansgrunderna och de lokala läroplanerna	7
2.3 Kunskap som utvärderingar av elevbedömningen som görs av Nationella centret för utbildningsutvärdering bidrar med	10
2.4 Forskningsdata om elevbedömningen	11
3 Målsättning	15
4 Förslagen och deras konsekvenser	15
4.1 De viktigaste förslagen	15
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	16
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	16
4.2.2 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	16
4.2.3 Konsekvenser för jämlikheten och jämställdheten mellan könen	16
4.2.4 Konsekvenser för barn	17
4.2.5 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	18
4.2.6 Konsekvenser för samhället.....	19
4.2.7 Konsekvenser med tanke på dataskydd och informationshantering.....	19
5 Alternativa handlingsvägar.....	20
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	20
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	21
6 Remissvar	22
7 Specialmotivering.....	24
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	31
9 Ikraftträdande	31
10 Verkställighet och uppföljning	31
11 Förhållande till andra propositioner	32
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	32
12.1 Jämlikhet och icke-diskriminering	32
12.2 Rätt till undervisning	33
12.3 Rättsskydd.....	34
12.4 Kommunens uppgifter	35
12.5 Författningsöversyn	35
LAGFÖRSLAG.....	37
Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning	37
BILAGA	42
PARALLELLTEXT	42
Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning	42

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Statsminister Orpos regering har fastställt att den genomför en kunskapsgaranti för att säkerställa grundläggande färdigheter hos de elever som avslutar den grundläggande utbildningen. Kunskapsgarantin innebär nationellt enhetliga förfaranden för att uppnå minimikunskapsnivån vid övergången från en årskurs till nästa.

I kapitlet Ett kunnigt Finland i regeringsprogrammet ingår följande avsiktsförklaring: Regeringen genomför en kunskapsgaranti som innebär att en minimikunskapsnivå fastställs och att den ska ha uppnåtts när man i grundskolan går vidare från en klass till följande. Särskilt avseende fästs vid övergångsskedet mellan andra och tredje klassen i grundskolan, vid nionde klassen och vid slutbedömningen. Målet är att säkerställa att alla unga har tillräckliga grundläggande färdigheter för att klara av fortsatta studier.

Beredningen av kunskapsgarantin i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering inleds genom en precisering av lagstiftningen om elevbedömning. Med kunskapsgarantin avses att det ska finnas tillräckligt tilltagna och nationellt enhetliga förfaranden inom den grundläggande utbildningen för att kunna säkerställa att var och en får grundläggande färdigheter. I enlighet med regeringsprogrammet är målet att en minimikunskapsnivå fastställs och att den ska ha uppnåtts när man går vidare från en klass till följande.

En åtgärd för genomförandet av kunskapsgarantin och för att säkerställa att alla elever uppnår grundläggande färdigheter är genom att revidera lagstiftningen om stöd för lärande och skolgång. Den reviderade lagstiftningen (1090/2024) stärker elevens rätt till de stödåtgärder som denne behöver för att uppnå läroplanens mål och fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs.

För att genomföra kunskapsgarantin krävs att bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna preciseras. Elevbedömningen bör även definieras noggrannare med avseende på bedömningen av elevens kunskande, och den lägsta kunskapsnivån i varje ämne som krävs för att gå vidare i studierna bör framgå av bedömningen.

För att kunskapsgarantin ska genomföras fullt ut krävs det också en minskning och ett förtydligande av de läroämnesspecifika målen och innehållen i grunderna för läroplanen samt att de viktigaste målen för kunskandet fastställs för varje årskurs, så att den minimikunskapsnivå som ska uppnås i varje ämne för att uppflyttas från en årskurs till nästa kan fastställas nationellt.

Arbetet med att utveckla grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska inledas efter att de föreslagna ändringarna i lagstiftningen trätt i kraft och med utgångspunkt i att målen för och innehållet i de läroämnena som ingår i den grundläggande utbildningen minskas och förtydligas. Ett mål enligt regeringsprogrammet är också att fastställa de centrala målen för den lägsta kunskapsnivån i varje ämne (minimikunskapsnivån) för att gå vidare i studierna. För att kunskapsgarantin ska kunna genomföras, bör de läroämnesspecifika målen, innehållen och bedömningskriterierna bilda en tydlig och konsekvent helhet.

1.2 Beredning

Beredning som tjänsteuppdrag

Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att bereda lagstiftningen om elevbedömningen inom den grundläggande utbildningen. Arbetsgruppen består av tjänstemän vid ministeriet och vid Utbildningsstyrelsen och har i uppgift att stödja beredningen av en regeringsproposition om elevbedömningen, utarbeta principerna för en revidering av läroplansgrunderna i enlighet med lagstiftningen om elevbedömningen samt säkerställa att lagstiftningen och läroplansgrunderna bildar en konsekvent normgrund för genomförandet av kunskapsgarantin. Beredningsgruppen är tillsatt för tiden 1.9.2025–31.12.2027.

Därtill behandlas kunskapsgarantin i undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för att utreda hur inlärningsresultaten inom den grundläggande utbildningen kan förbättras. I arbetsgruppen ingår företrädare för centrala intressegrupper samt för utbildningsanordnare.

Under gruppens arbete med kunskapsgarantin är det framför allt utvecklingsbehov i anslutning till läroplanerna som lyfts fram i flera sammanhang. Den signalen ha i synnerhet förmedlats via en enkät riktad till lärarna samt diskussionerna arbetsgruppen ordnat på regional nivå. Många lärare skulle vilja att läroplanen var ett tydligare verktyg för dem, och att i synnerhet de i läroplansgrunderna fastställda målen för och innehållet i läroplanen samt bedömningskriterierna i läroplansgrunderna skulle bilda en konsekvent helhet.

Hörande av lärare

Till stöd för lagberedningen hörde undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen lärare och rektorer i oktober-november 2025. Hörandet genomfördes i form av en elektronisk Webropol-enkät så att man skulle nå ut till lärare och rektorer så heltäckande som möjligt. Enkäten skickades till samtliga utbildningsanordnare, inklusive privata utbildningsanordnare, de statliga skolorna och universitetens övningsskolor. Utbildningsanordnarna ombads skicka enkäten till alla lärare och rektorer inom den grundläggande utbildningen. Enkäten var öppen online mellan den 13 oktober och den 7 november, och fick sammanlagt 4 190 svar.

Där efterfrågades lärarnas och rektorernas synpunkter på behoven av ändringar i lagstiftningen om elevbedömning och i läroplansgrunderna. Dessutom efterfrågades lärarnas och rektorernas synpunkter på de mest effektiva sätten för att göra elevbedömningen mer jämlik samt för att bedöma om i vilken mån en elev uppnått den minimikunskapsnivå som krävs. Därutöver efterfrågades särskilt synpunkter på bedömningen av elevernas arbete och uppförande. Enkäten innehöll flervälsfrågor och som skulle besvaras enligt en femgradig skala i enlighet med i hur hög grad respondenten höll med om eller var av annan åsikt än svarsalternativen. Därtill innehöll enkäten öppna frågor.

Av dem som besvarat den var 36 procent ämneslärare, 29 procent klasslärare, 10 procent specialklasslärare och 8 procent speciallärare. Rektorerna utgjorde 11 procent av dem som besvarade enkäten. Bland respondenterna fanns också studiehandledare samt lärare inom undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen.

Enligt dem som svarade på enkäten är de effektivaste metoderna till stöd för att alla elever ska uppnå det minimikunnande som krävs ett tillräckligt stöd för lärande och skolgång, nationellt fastställda läroämnesspecifika kriterier för kunnandet för varje årskurs samt nationellt

fastställda mål för varje årskurs. I de öppna svaren lyftes också tillräckligt små undervisningsgrupper fram, liksom möjligheten att gå om klassen. Dessutom önskade många sig att målen beskriver de grundläggande färdigheter som eleverna behöver eller som för att ha den kompetens som förutsätts för fortsatta studier.

De effektivaste metoderna för att stärka en likvärdig elevbedömning är enligt respondenterna enhetliga kriterier för den prestation som motsvarar det lägsta godkända vitsordet (5) i varje ämne samt nationellt fastställda mål för minimikunskapsnivån och bedömningskriterier för de vitsord som ges i slutet av varje årskurs. I många svar ansågs det dessutom att en tillräckligt tilltagen stödundervisning är ett viktigt medel för ökad jämlikhet.

På basis av svaren anser en majoritet (50 procent) av lärarna och rektorerna att det behövs smärre ändringar och preciseringar i den gällande lagstiftningen om bedömningen av eleverna för en välfungerande bedömning av deras kunskande. Av dem som svarade på enkäten ansåg 41 procent att det behövs en betydande reform av lagstiftningen för en fungerande bedömning.

I fråga om behoven av att utveckla läroplansgrunderna ansåg de flesta (88 procent) att föreskrifterna om elevbedömning borde förenhetligas på nationell nivå. I grunderna för läroplanen bör det finnas en nationellt fastställd gräns i varje läroämne för den lägsta godkända prestation som krävs för att eleven kan flyttas upp till följande årskurs. Dessutom ansåg en stor andel av remissvaren att läroplansgrunderna bör innehålla noggrannare vägledning om hur elevers frånvaro påverkar bedömningen.

I fråga om bedömningen av elevens arbete ansåg en klar majoritet att det är viktigt att bedöma elevens arbete, och att den bör kvarstå i nuvarande form som ett led i den ämnesvisa bedömningen. En betydande andel (87 procent) motsatte sig alternativet att stryka bedömningen av elevens arbete eller att avskilja eleven från undervisningen i vissa ämnen. På samma sätt ansåg en majoritet av respondenterna att en bedömning av elevens uppförande är viktigt, och 86 procent motsatte sig alternativet att stryka bedömningen av elevernas uppförande. Största delen (70 procent) av respondenterna ansåg att målen för elevens uppförande och principerna för bedömningen av det bör fastställas på nationell nivå, och att det för en bedömning av uppförandet bör finnas nationella kriterier i läroplansgrunderna.

När det frågades efter vilka riktlinjer för bedömningen av kunskandet som personen i fråga själv anser behövas i lagstiftningen och som för närvarande inte anges, lyfte majoriteten fram följande synpunkter: Klara och tydliga mål för vitsordet 5 och en klar och tydlig bestämmelse enligt vilken den som inte uppnår det målet, så kan eleven inte uppflyttas till nästa årskurs. För närvarande är tröskeln för att låta en elev gå om klassen för hög. Om eleven inte kan läsa ordentligt, föreslås att han eller hon inte ska gå vidare till årskurs tre. Många tyckte också att en elev som har mycket frånvaro inte borde flyttas upp till nästa årskurs. Lärarna borde få stöd för detta i lagstiftningen. I synnerhet i fråga om modersmål och litteratur, matematik och engelska önskade många lärare att man skulle slå fast minimimålsättningar.

I enkäten till rektorerna var det vanligaste svaret att det bör anslås tillräckligt med tid för en översyn av de lokala ändringar som beror på revideringar av läroplansgrunderna. Det behövs nationell styrning för utarbetandet av lokala läroplaner.

Remissvar och behandlingen av propositionen

Utlåtande om denna regeringsproposition har begärts av centrala ministerier, myndigheter och andra intressentgrupper. Utkastet till proposition var på remiss på webbplatsen Utlåtande.fi 12.12.2025–23.1.2026.

Beredningsunderlaget till propositionen finns till påseende på adressen <https://okm.fi/sv/alla-ukm-projekt/> och har identifieringskod OKM043:00/2025.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Nuläget inom lagstiftningen

I 22 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) föreskrivs de allmänna målen för elevbedömningen. Enligt paragrafen är syftet med elevbedömningen att leda och sporra eleverna i deras studier och utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva. Elevernas inläring, arbete och uppförande ska bedömas mångsidigt.

I den gällande lagen om grundläggande utbildning finns för närvarande inga närmare bestämmelser om elevbedömningen utöver 22 § 1 mom., utan regleringen grundar sig på bestämmelser på lägre nivå. I 22 § 2 mom. föreskrivs om bemyndigande att utfärda förordning och om de uppgifter som ankommer på Utbildningsstyrelsen. Enligt paragrafen får Utbildningsstyrelsen utfärda närmare bestämmelser om bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna genom förordning av statsrådet. Därtill kan Utbildningsstyrelsen meddela närmare föreskrifter om bedömningen av elevernas studieprestationer och framsteg i studierna samt om de uppgifter som ska antecknas i betygen. Bestämmelser om de ärenden i den gällande förordningen som enligt bemyndigandet får utfärdas genom förordning finns i 10–14 § i den gällande förordningen om grundläggande utbildning (852/1998).

Enligt 22 § 3 mom. ska vårdnadshavaren, om han eller hon inte har gjort en framställning om att eleven ska kvarstanna i årskursen på grund av den allmänna framgången i skolan, beredas tillfälle att bli hörd innan ett beslut fattas. I det gällande momentet föreskrivs om vårdnadshavarens rätt att bli hörd innan beslut fattas om att eleven ska kvarstanna i årskursen på grund av den allmänna skolframgången. Bestämmelser om att en elev kan kvarstanna i årskursen med tanke på elevens allmänna framgång i skolan finns i 11 § i förordningen om grundläggande utbildning.

I 2 kap. i förordningen finns bestämmelser om elevbedömning.

I förordningens 10 § 1 mom. finns bestämmelser om att eleven och vårdnadshavaren tillräckligt ofta ska få uppgifter om elevens framsteg i studierna samt om elevens arbete och uppförande. Närmare anvisningar om hur och på vilket sätt uppgifterna ska lämnas anges i läroplanen. Enligt paragrafens 2 mom. ska eleven vid varje läsårs slut ges ett betyg. I betyget antecknas ämnesvis en bedömning av hur eleven har uppnått de uppställda målen. Enligt paragrafen ska bedömningen även omfatta en bedömning av elevens uppförande i relation till de uppställda målen. Eftersom bedömningen ska grunda sig på målen för respektive årskurs, är det nödvändigt att fastställa dessa.

I 11 § i förordningen om grundläggande utbildning föreskrivs om framsteg i studierna. Enligt 1 mom. ska en elev som i de olika läroämnena som ingår i årskursens lärokurs har åtminstone hjälpliga kunskaper uppflyttas till följande årskurs. En elev vars prestation har underkänts ska

beredas möjlighet att utan att delta i undervisningen visa att han eller hon inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i ämnet i fråga. Ett sådant särskilt prov kunde innehålla mångsidiga möjligheter att påvisa kunskaper både olika muntliga och skriftliga samt andra sätt, med vars hjälp eleven bäst skulle kunna påvisa sitt kunnande. Om möjligheten att avlägga ett prov ges efter läsårets slut, kunde man fatta beslut om att ge eleven villkor på läsårsbetyget vid skolavslutningen.

Enligt förordningens 11 § 2 mom. kan en elev kvarstanna i årskursen om han eller hon inte under studierna och inte heller i ett särskilt prov genomfört de studier i olika ämnen som avses i 1 mom. med godkänt resultat eller om det bör anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Enligt momentet kan Utbildningsstyrelsen bestämma när underkänd prestation i något ämne inte medför kvarstannande i årskursen. Eftersom beslut om kvarstannande i årskurs enligt 13 § 1 mom. fattas av rektor och elevens lärare gemensamt, kan man trots att eleven fått underkänt komma fram till att eleven uppflyttas till följande årskurs.

I 12 § i förordningen finns bestämmelser om de betyg som ges i den grundläggande utbildningen. Enligt 13 § i förordningen är det elevens lärare eller, om lärarna är många, lärarna gemensamt, som beslutar om bedömningen av en elev i fråga om varje enskilt läroämne eller studiehelhet. Beslut om kvarstannande fattas däremot av rektorn och elevens lärare gemensamt. Enligt paragrafen har eleven och hans eller hennes vårdnadshavare rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på bedömningen av eleven. I 14 § i förordningen föreskrivs att man i sådan undervisning på främmande språk som avses i 10 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning, i undervisning utomlands och i grundläggande utbildning för vuxna enligt vad Utbildningsstyrelsen bestämmer kan avvika från vad som föreskrivs ovan i detta kapitel.

I gällande lagstiftning finns inga närmare bestämmelser om elevbedömning eller om elevens framsteg i studierna, utan regleringen grundar sig på grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och den lokala läroplanen. Bristerna i den gällande lagstiftningen föranleder bland annat varierande tolkningar i fråga om bedömningskriterierna. Detta ger i dagens läge upphov till frågor om jämlikheten i det skede eleverna ansöker om studieplats på andra stadiet, där det behövs en tydligare styrning än för närvarande. Det är viktigt att anordnarna av utbildning på andra stadiet ska kunna lita på bedömningen inom den grundläggande utbildningen så att vitsordet på slutbetyget verkligen motsvarar elevens kunskaper.

2.2 Nuläget i fråga om läroplansgrunderna och de lokala läroplanerna

Utbildningsstyrelsens behörighet regleras i lag. Enligt 14 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning är det Utbildningsstyrelsen som beslutar om målen för och det centrala innehållet i den grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheter, elevhandledningen och annan undervisning som avses i denna lag, dvs. om grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I 11 § i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012) konstateras det att i grunderna för läroplanen anges de kunskaper och färdigheter som eleverna ska inhämta då de fullgör lärokursen för den grundläggande utbildningen.

Utbildningsstyrelsen beslutar i läroplansgrunderna i enlighet med bemyndigandet i lagen om grundläggande utbildning närmare om bedömningen av eleverna och om deras betyg. Gällande föreskrifter om bedömning av elevernas lärande och kunnande finns i grunderna för läroplanen

för den grundläggande utbildningen 104/011/2014, som har reviderats år 2020 genom ändringsföreskrift OPH-281-2020 samt år 2025 genom ändringsföreskrift OPH-531-2025.

I grunderna läroplanen för den grundläggande utbildningen beslutar Utbildningsstyrelsen med utgångspunkt i lagen och förordningen om grundläggande utbildning om de nationella riktlinjerna om elevbedömning. I läroplansgrunderna är avsnittet om elevbedömning mer exakt rubricerat än i lagstiftningen, och definierar två syften med bedömningen av elevens lärande som stödjer varandra: att handleda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar för självvärdering (formativ bedömning), samt definiera i vilken mån eleven har uppnått målen som ställts upp för läroämnena (summativ bedömning).

Enligt läroplansgrunderna är syftet med den formativa bedömningen att handleda eleven i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper eleven att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet.

Enligt läroplansgrunderna är syftet med den summativa bedömningen att beskriva hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för läroämnena i den lokala läroplanen. Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen, med undantag av om lärokursen har avgränsats för eleven. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen. I läsårsbedömningen som ska ges i slutet av årskurs 6 ska de nationella kunskapskraven tillämpas. Slutbedömningen ska fokusera på de mål som ställts upp för läroämnena när den grundläggande utbildningens lärokurs avslutas och vid bedömningen ska de nationella kunskapskraven för slutbedömningen tillämpas.

I läroplansgrunderna beslutar Utbildningsstyrelsen också om de allmänna bedömningsprinciperna och om bedömningen av elevens arbete och uppförande. De allmänna bedömningsprinciperna är enligt läroplansgrunderna likabehandling, öppenhet, planmässighet, konsekvens och mångsidighet. Utöver dessa allmänna principer fastställs att bedömningen grundar sig på mål och kriterier och att bedömningen ska beakta elevens årskurs och förutsättningar.

Enligt läroplansgrunderna hänför sig bedömningen av lärandet (formativ bedömning) till processen för elevhandledning och respons till eleven som en del av denna process. Bedömning av kunnandet (summativ bedömning) fokuserar däremot på nivån på elevens kunskaper och färdigheter. Elevens lärande ska handledas och hans eller hennes kunnande ska alltid bedömas i relation till de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen, om inte lärokursen i läroämnet har avgränsats. Vid läsårsbedömningen av elevens kunnande som ska genomföras i slutet av årskurs 6 och i slutbedömningen ska de nationella kunskapskrav användas som definierats i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen. I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet.

Enligt läroplansgrunderna är bedömningen av arbetet en del av bedömningen av läroämnet. Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet. Bedömningen av arbetet grundar sig på målen för elevens arbetsfärdigheter som ingår i målen för läroämnena som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats årskursvis i den lokala läroplanen. Med arbetsfärdigheter avses färdigheter som eleven under tiden för den

grundläggande utbildningen utvecklar i att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt. Bedömningen av uppförandet ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen och hur väl eleven uppnått dem. Målen som ställts upp för uppförande ska grunda sig på skolans verksamhetssätt och ordningsstadga. Uppförandet ska bedömas som en egen helhet i betygen och det vitsord eller verbala omdöme som eleven fått inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som ges i ett läroämne.

I läroplansgrunderna utfärdar Utbildningsstyrelsen också föreskrifter om de betyg som ska användas i den grundläggande utbildningen. Dessa betyg är läsårsbetyg, mellanbetyg, skiljebetyg och avgångsbetyg. Utbildningsanordnaren beslutar om mellanbetyg ska ges.

I enlighet med statsrådets förordning finns en timfördelning för den sammanhållna nioåriga grundläggande utbildningen. I timfördelningen fastställs minimiantalet undervisningstimmar i varje ämne eller ämnesgrupp för respektive årskurs samt det sammanlagda minimitimantalet för samtliga ämnen. I fråga om de så kallade övergångsskedena fördelas minimitimantalet för varje ämne i den grundläggande utbildningen enligt 6 § i olika block. Bestämmelserna om dessa övergångsskeden hur timmarna fördelas i sådana block är tvingande. Därmed kan utbildningsanordnaren inte genom sitt eget beslut överföra timmar över dessa övergångsskeden. Syftet med övergångsskedena har varit att säkerställa en tillräcklig grad av enhetlighet i fråga om anordnandet av den grundläggande utbildningen samt därtill gestalta de centrala elementen inom varje ämne i fråga om den enskilda elevens utveckling och den helhet som den grundläggande utbildningen utgör i varje enskilt skede. Övergångsskedenas uppgift har varit att stödja arbetet med de nationella och lokala läroplanerna genom att strukturera undervisningen.

I Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 har man för respektive läroämne fastställt målen och det centrala innehållet för årskurs 1–2, 3–6 och 7–9. Timfördelningen fastställer timresursen per vecka för respektive ämne, och i läroplansgrunderna definieras målen för och det centrala innehållet i varje enskilt ämne. I läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen definieras målen för de ämnen som är gemensamma för alla elever samt innehållet i dem i årskursvisa helheter. Läroplansgrunderna definierar målen för de helheter som utgörs av årskurs 1–2, 3–6 och 7–9 samt de centrala innehållsmässiga temaområden som ska tas upp under vart och ett av dessa helheter.

Därtill har Utbildningsstyrelsen i läroplansgrunderna för årskurs 6 fastställt nationella kunskapskrav för den läsårsbedömning som ska ges i slutet av årskurs 6 och kriterierna för de vitsord som ges i slutbedömningen. Med dessa kriterier avses beskrivningar av de kunskaper som behövs för att få vitsorden 5, 7, 8 och 9 i slutbedömningen i respektive läroämne i den grundläggande utbildningen. Avsikten med beskrivningarna är att stödja lärarna i bedömningsarbetet samt förenhetliga bedömningen av eleverna. Beskrivningarna av det kunnande som krävs för ett visst vitsord ger en mer enhetlig definition av detta på nationell nivå. Det står fortfarande läraren fritt att välja hur bedömningen i praktiken går till och vilka metoder som anlitas. Bedömningsmetoderna styrs inte och det finns inga föreskrifter om dem; det ingår till exempel i lärarens didaktiska frihet att använda sig av prov som en metod för bedömning av eleverna.

I den lokala läroplanen definieras målen för och innehållet i respektive ämne specifikt årskursvis. Definitionen grundar sig på den lokala timfördelningen, dvs. på hur många timmar som på lokal nivå anslås för respektive ämne och för respektive årskurs. Eftersom bedömningen vid läsårets slut ska grunda sig på de mål som anges i läroplanen, måste dessa nödvändigtvis

överensstämma med den fördelningen av dem i den lokala läroplanen för att läraren ska kunna göra en jämlig och neutral bedömning. Anordnare av grundläggande utbildning ska med hjälp av inriktningen av dem precisera målen och det centrala innehållet i läroplanen för respektive årskurs.

Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen. Bedömningen vid läsårets slut är en summativ bedömning; en helhetsbedömning av elevens prestationer under hela läsårets gång. Vitsordet eller det verbala omdöme som utgör bedömningen ska beskriva nivån på elevens prestation i relation till de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för läroämnena beskriva hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för läroämnena i den lokala läroplanen. (OPH-531-2025)

2.3 Kunskap som utvärderingar av elevbedömningen som görs av Nationella centret för utbildningsutvärdering bidrar med

Syftet med utvärderingar av läroresultaten Nationella centret för utbildningsutvärdering gör är att bidra med kunskap om i vilken mån eleverna uppnår de mål som ingår i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen. Enligt lagen om grundläggande utbildning ska elevernas inläring, arbete och uppförande bedömas mångsidigt. Bedömningen av elevens inlärningsresultat är bara ett sätt för eleven att visa sitt kunnande, och i skolan kan lärarna använda sig av avsevärt mer mångsidiga metoder i bedömningen av dem, varför utvärderingen av inlärningsresultaten inte alldeles direkt motsvarar de vitsord som lärarna i skolorna ger sina elever. Emellertid ger utvärderingen av de nationella inlärningsresultaten kunskap om i vilken relation de resultat eleverna uppvisat där står till de vitsord som getts i olika skolor.

I frågan om läsning, matematik och naturvetenskaper har inlärningsresultaten länge visat en sjunkande trend. Trenden framgår av undersökningar på internationell och nationell nivå, som bland annat PISA (Programme for International Student Assessment), TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study), PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) samt de utvärderingar av inlärningsresultaten som gjorts av Nationella centret för utbildningsutvärdering (nedan NCU). Samtidigt som trenden pekar neråt har också utvecklingen i fråga om jämlighet mellan eleverna gått ner och skillnaderna mellan eleverna ökat medan antalet elever med svaga kunskaper har ökat. Samtidigt som det kunnande eleverna uppvisar i bedömningen av deras inlärningsresultat har gått ner, har det skett en inflation i fråga om vitsorden som skolorna ger. De lägsta vitsorden ges knappt alls längre, men antalet tiar har tredubblats. (Metsämuuronen 2023.)

NCU:s rapporter om inlärningsresultaten lyfter fram flera centrala infallsvinklar på relationen mellan de vitsord lärarna ger och elevernas de facto inlärningsresultat. Enligt NCU:s utvärdering kan elever som är på samma kunskapsnivå få väldigt olika vitsord. Detta tyder på att de vitsord lärarna ger inte alltid objektivt återger elevens de facto kunskaper. I vitsordsgivningen kan ingå ett subjektivt element, som exempelvis anknyter till lärarens bedömningspraxis, skolans interna bedömningskultur eller regionala skillnader.

Lärarna ger eleverna vitsord som bör basera sig på en vittgående mängd samlad kunskap om elevens kunnande och hur kunnandet utvecklats. Utmaningen i fråga om elevbedömning är att det finns många mål, dvs. kriterier i läroplansgrunderna, som ska beaktas, och att en svagare prestation i fråga om något eller några av dessa mål kan kompenseras genom framgång i fråga om ett annat av dem. Praxis i fråga om vitsordsgivningen varierar från lärare till lärare, vilket framgår av variationen i fråga om vitsord elever som presterar på samma nivå i ett test såväl

inom en och samma skola som i externa granskningar mellan olika skolor. (Metsämuuronen 2023.)

Med utgångspunkt i utvärderingar kan man upptäcka variationer i fråga om bedömningskulturen både på skol- och anordnarnivå. Variationerna i fråga om principerna för vitsordsgivningen leder till att elever i en skola kan få vitsordet 8 för en prestation som i snitt är sämre än den i en annan skola, som kräver mer av sina elever. Med utgångspunkt i utvärderingarna kan man observera att poängtalet för de studieprestationer för vilket eleverna i en skola i snitt fått vitsordet 9, är helt detsamma för vilket eleverna i en annan skola fått vitsordet 6. Med tanke på elevens fortsatta studier innebär det en utmaning att vitsorden på slutbetyget i skolor med en strikt linje i fråga om vitsordsgivningen var cirka två vitsord lägre än i skolor med en uppmuntrande linje. (Metsämuuronen 2023.) Situationen anses inte tillräddlig med tanke på elevernas fortsatta studier och jämlikheten i utbildningen.

Därtill genomför NCU som bäst en långsiktig utvärdering av modersmålet och litteraturen, och där har det framgått att skillnaderna mellan skolorna i fråga om elevernas kunskaper ökat i årskurs ett och två. I en del skolor har elevernas kunnande utvecklats betydligt över medeltalet, medan eleverna i andra skolor bara gjort små framsteg. Därmed kan elever komma att överflyttas till årskurs tre med svaga kunskaper, framför allt i fråga om att kunna läsa flytande. Resultaten sammanhänger delvis med områdesvis segregation, särskilt i större städer. (Ukkola & Metsämuuronen 2020.)

Utöver variationerna mellan olika skolor förekommer det skillnader också inom en och samma skola, eftersom olika elevgrupper utvecklar sig på olika sätt inom skolan. I och med differentieringen av utvecklingen av elevernas skriftliga färdigheter, har NCU i sina rapporter understrukit behovet av att stödja deras utveckling systematiskt och från ett tidigt skede. NCU lyfter vidare fram vikten av klara och tydliga minimikriterier för elevernas kunnande, särskilt i slutet av årskurs två, både som ett element i en tidig identifiering av elever med större stödbehov samt för att ge effektivare stöd. (Ukkola & Metsämuuronen 2020.)

2.4 Forskningsdata om elevbedömningen

En bedömning på lika grunder

Undersökningar och utvärderingar av inlärningsresultat har redan länge visat att avgångsbetygen i olika skolor inte är jämförbara, vilket försätter eleverna i ojämlik position till exempel vid antagningen av elever till läroanstalter på andra stadiet (Oukrim-Soivio 2013). Resultaten visar att slutvitsorden och elevernas kunskaper inte motsvarar varandra, vilket de borde göra. Det finns också resultat som visar att vitsorden på slutbetyget från den grundläggande utbildningen fördelar sig ojämnt mellan könen. Enligt en ny undersökning (Luhtajärvi, Betanzos & Vainikainen 2025) varierar inte bara slutvitsordet i matematiska färdigheter enligt kön, utan även enligt moderns utbildningsnivå och enligt kommuntyp för den kommun där elevens skola är belägen. Vitsorden på avgångsbetyget är medel för att söka till utbildning på andra stadiet, och därmed är det viktigt att garantera att de är likvärdiga.

Man har eftersträvat att stärka vitsordens innehåll genom att det ska grunda sig på kriterier, det vill säga genom verbala beskrivningar av vilka mål som ska uppnås för ett vitsord på en viss nivå. Man tog i bruk en vitsordsskala enligt kriterier i den grundläggande utbildningen i Finland i slutet av 1990-talet, och därigenom eftersträvade man att bedömningen av eleverna skulle ske på lika grunder. Första gången man använde sig av sådana kriterier var 1999, då man utarbetade

verbala beskrivningar för vitsordet 8 i de ämnen som är gemensamma för alla i årskursen (Utbildningsstyrelsen 1999).

Bedömningen enligt vitsord som baserar sig på på förhand fastställda kriterier blev en synligare del av lärarens arbete i läroplansgrunderna från och med 2004. Av beskrivningen av vitsordet åtta framgår vilka kunskaper som krävdes av eleven för att få ett vitsord på den nivån i slutskedet av grundskolan. Dessa kriterier överfördes i flera ämnen mer eller mindre oförändrade till grunderna för läroplanerna 2014. (Pulkkinen et al. 2024.)

Trots den normativa karaktären har en bedömning på lika grunder inte förverkligats som förväntat. Problemen förknippade med en beskrivning av kriterierna för ett vitsord med en poängs noggrannhet framgick redan från och med början av 2000-talet i flera utvärderingar av inlärningsresultaten. Man observerade att glappet mellan de kunskaper en elev gett prov på och det vitsord eleven fått kunde variera stort mellan olika skolor och till och med inom en och samma skola. Flera undersökningar (till exempel Lappalainen 2004, Ouakrim-Soivio 2013) har visat att elever som haft samma kunskaper fått vitsord som varierat med upp till flera vitsord på betyget. Det verkar finnas skillnader i fråga om skolornas vitsordskultur: kravnivån är högre där elevernas kunskapsnivå i snitt är högre (t.ex. Pulkkinen et al. 2024, Harjunen & Rautopuro 2015, Julin & Rautopuro 2016).

En enhetlig bedömning av eleverna anknyter inte bara till de bedömningskriterier som är i bruk, utan också till hur lärarna tolkar de allmänna principer och anvisningar för bedömning som ingår i läroplansgrunderna.

Med utgångspunkt i resultaten i Jyväskylä och Helsingfors universitets undersökning av reformen av bedömningen vid avslutad grundläggande utbildning (Pulkkinen et al. 2024) föreslås följande åtgärder för att förtydliga elevbedömningen:

1) Bedömningskriterierna för enskilda vitsord i läroplansgrunderna bör förtydligas.

Man bör undvika mångtydiga begrepp vid utformningen av dessa kriterier. Den hierarkiska strukturen mellan de verb som används i kriterierna bör framgå tydligare, så att både elever och lärare lättare förstår skillnaderna mellan hur olika vitsord beskrivs. I läroplansgrunderna bör man på nationell nivå precisera vad till exempel bestämningen ”handledd” betyder, och ge närmare anvisningar om hur det ska användas, ifall man anser det ändamålsenligt att hålla kvar denna term i kriterierna.

2) Föreskriften för läroplansgrunderna bör förtydligas även i fråga om vilken vikt som läggs vid olika mål. I beskrivningen av respektive ämne bör det explicit anges om målen är lika viktiga eller om de ska ges olika tyngd. Nuläget, där lärarna kan tillmäta helt olika mål helt olika vikt är bedömningen inte likvärdig vare sig med tanke på undervisningen av eller bedömningen av eleverna.

3) I läroplansgrunderna bör det finnas enhetliga riktlinjer för användningen av det kompensationskriterium som ingår i bedömningen, eftersom de nuvarande anvisningarna ger utrymme mycket varierande tolkningar. Preciseringsen av föreskrifterna bör särskilt förbättra en entydig gränsdragning mellan vitsordet 4 och vitsordet 5. Läroplansgrunderna bör ange hur stor andel av målen eleven bör uppnå för att det ska motsvara de kunskaper som krävs för vitsordet 5, och om vissa av dessa mål har större tyngd för att få godkänt vitsord, eller som det rentav är nödvändigt att uppnå för en prestation på godkänd nivå. I fråga om gränsdragningen mellan vitsordet 4 och 5 är det också skäl att granska om kravnivån för vitsordet 5 är rätt, eller om det i vissa fall finns ett behov av att höja kravnivån. Det är också skäl att beakta att en exakt

definierad gräns för en godkänd prestation inte i sig löser inlärningsssvårigheterna, utan därtill bör man försäkra sin om att eleven får tillräckligt med stöd för sitt lärande.

4) Det är skäl att precisera anvisningarna i läroplansgrunderna om bedömningen av elevernas arbete. I de gällande läroplansgrunderna från 2014 föreligger det en motstridighet mellan de allmänna anvisningarna om kriterierna för elevens arbete och anvisningarna för enskilda ämnen, samt oklara ämnesvisa variationer mellan dem. I de allmänna anvisningarna anges till exempel att bedömningen även gäller elevens arbete, men detta beaktas dock inte i fråga om varje enskilt ämne.

I läroplansgrunderna framgår det inte heller alltid tydligt och klart när det är frågan om en formativ bedömning av elevens arbete, såsom till exempel respons, och när det är frågan om att beakta elevens arbete inom ramen för bedömningen vid läsårets slut eller i slutbedömningen för lärokursen. Enligt undersökningen är en lösning i syfte att förtydliga bedömningen av elevens arbete att de ämnesvisa beskrivningarna klart skulle ange vilka målen för elevens arbete är. Därtill borde man i läroplansgrunderna beskriva vilka av dessa mål med avseende på elevens arbete som ska beaktas i den avslutande bedömningen. I fråga om dessa val är det skäl att föra en ämnesöverskridande principiell diskussion.

I en rapport från Jyväskylä universitet (Kilpi et al. 2025) rekommenderas att elevbedömningen inom den grundläggande utbildningen utvecklas som följer: I de ämnen som det undervisas i ska det byggas upp en riksomfattande uppgiftsbank där skolorna och lärarna kan beställa ämnesvisa serier av uppgifter som ska vara tillräckligt differentierade för att läraren med deras hjälp ska kunna fastställa nivån på elevernas kunskande. Serierna ska grunda sig på de centrala målen och innehållet i respektive ämne som fastställts för årskurs 6 och för avgångsbetyget för den grundläggande utbildningen. Serierna inklusive bedömningsanvisningarna ska styra lärarna mot ett med enhetligt bruk av bedömningskriterierna och bidrar till att konkretisera för eleverna och deras vårdnadshavare den kunskapsnivå som förutsätts i respektive ämne. Användningen av dessa serier, liksom de poäng eleverna får i dem, ska enligt förslaget enbart få användas av läraren själv, så att det inte ska gå att använda dem för att jämföra olika skolor med varandra eller göra upp rankinglistor.

Rapporten rekommenderar att principen om kompenserande kunskapsnivå i bedömningskriterierna inom den grundläggande utbildningen preciseras så att tolkningen av dem förenhetligas nationellt. Rapporten rekommenderar också att elevens kunskande i matematik, modersmål och litteratur samt A-språket systematiskt ska bedömas på våren i årskurs 7 eller på hösten i årskurs 8. Därigenom får eleverna och deras vårdnadshavare i god tid före slutet av den grundläggande utbildningen en uppfattning om elevens kunskapsnivå i detta skede, och dessutom kan elevens framsteg följas upp i de ämnen i vilka det krävs grundläggande färdigheter.

Bedömningen av elevens arbete och uppförande

Föremål för elevbedömningen är utöver elevens lärande och kunskande också elevens arbete och uppförande. Dessa styrs i läroplansgrunderna enligt olika principer: arbetet bedöms inom ramen för de olika ämnena, men uppförandet separat från dem. Hur elevens arbete bedöms påverkas av ämnesvitsorden, hur uppförandet bedöms får däremot inte påverkas av dem (UBS 2020).

Enligt en undersökning som genomförts av Jyväskylä universitet och Helsingfors universitet (Pulkkinen et al. 2024) föreligger det en motstridighet mellan Grunderna för läroplanen 2014 och de allmänna föreskrifterna för arbetet inom respektive ämne, och omotiverade variationer

mellan olika ämnen. I de allmänna anvisningarna anges till exempel att bedömningen i enskilda ämnen även gäller elevens arbete, men detta beaktas dock inte i fråga om varje enskilt ämne. I Ketonens undersökning (2022) observerades att bedömningen av målen för uppförandet i de kommunala läroplanerna ofta överlappar bedömningen av elevens arbete. Detta är förvirrande för lärarna, som tycker gränserna för bedömningarna är oklara och svåra att tolka. Undersökningen visar att även om målen i stort sett är enhetliga, så finns det också utrymme för tolkningar och överlappningar med bedömningen av elevens arbete. Detta kan föranleda utmaningar i fråga om en konsekvent bedömning.

Det finns inga bedömningskriterier på nationell nivå för bedömningen av uppförande i läroplansgrunderna. Flera kommuner har utarbetat lokala bedömningskriterier för uppförandet för olika ålderskurser. Där betonas till exempel iakttagande av ett gott beteende och regler samt hänsynstagande. Eftersom det saknas nationella riktlinjer för elevens uppförande och arbete är praxis vid bedömningen av dem inte helt enhetlig, vilket kan påverka en jämlik behandling av eleverna.

Framsteg i studierna och uppflyttning från årskursen

Inom den grundläggande utbildningen finns det gällande bestämmelser om bedömningen vid läsårets slut och för elevens framsteg i studierna. Bestämmelserna i förordningen beskrivs ovan i avsnitt 2.1.

Det verkar som om tröskeln för att låta en elev gå om årskursen på senaste år har höjts. I stället för att låta eleven gå om klassen, tycks man numera anse att eleven ska gå vidare tillsammans med sina jämnåriga och ges tillräckligt stöd i fråga om sådant han eller hon ännu bör öva sig på. Stödet till elevens lärande och skolgång bör dock vara tillräckligt starkt för att han eller hon med hjälp av detta stöd ska uppnå målen för årskursen i fråga. Man överväger också noga vilka sociala konsekvenser det har för eleven, om han eller hon ska gå om klassen. En elev som måste gå om en klass skiljs ofta åt från sin åldersgrupp och sina tidigare klasskamrater.

Enligt statistiken har antalet elever som stannar på klassen halverats från år 2000 till år 2019. Avsevärt färre elever får gå om klassen nu än det var fallet ännu i början av årtusendet. Sammanlagt stannade 3 000 elever på klassen år 2000, medan 1 500 gjorde det år 2019. Bestämmelser om framsteg i studierna finns i förordningen om den grundläggande utbildningen samt mer ingående bestämmelser i läroplansgrunderna. Kvarstannande på klassen har i sin nuvarande form ingått i normerna som utgör basen för den grundläggande utbildningen sedan år 1998, och på bestämmelsenivå har inga ändringar företagits i fråga om möjligheterna att låta en elev stanna på klassen. Fortfarande ingår villkorsförhör i normerna för den grundläggande utbildningen.

Ett forskningsprojekt som granskade hur välfungerande kriterierna för slutbedömningen varit åren 2022–2023 (Pulkkinen et al. 2024) undersökte genomförandet av reformerna av läroplanen för den grundläggande utbildningen i kommunerna och skolorna samt hur väl de nya bedömningsprinciperna fungerat. Enligt undersökningen upplever lärarna dock att kriterierna för slutbedömningen är oklara och att de begrepp som ingår i dem lämnar utrymme för tolkningar. Dessutom tolkar lärarna på mycket olika sätt hur elevens arbete ska beaktas i bedömningen och hur en bättre kunskapsnivå i fråga om ett mål kan kompensera en underkänd eller svagare prestation i fråga om något annat mål. Forskningsprojektet innehåller en rekommendation om att förtydliga de principer och kriterier för slutbedömning som ingår i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Det behövs riksomfattande riktlinjer särskilt i fråga om vilken tyngd målen för läroämnena ska ges,

kompensationsprincipen för bedömningen tillämpas och elevernas arbete bedömas. I nuläget tolkar lärarna anvisningarna på olika sätt, vilket leder till att bedömningen inte är jämlig för eleverna. I synnerhet bör gränsdragningen mellan underkänt vitsord och vitsordet 5 göras mer entydig och anvisningarna för bedömning av elevernas arbete preciseras.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att i enlighet med avsiktsförklaringen i regeringsprogrammet möjliggöra att det ska finnas tillräckliga och nationellt enhetliga bestämmelser om bedömningen av eleverna och om deras framsteg i studierna. Målet är att stärka bestämmelserna om en likvärdig bedömning av elevernas bedömning av lärande och kunnande på författningsnivå. Därtill föreslås att man preciserar att bedömningen ska basera sig på mål och bedömningskriterier. Ett ytterligare mål är att det ska finnas enhetliga kriterier för hur en elev inom den grundläggande utbildningen flyttas upp från en årskurs till nästa.

Dessutom föreslås propositionen innehålla exakta bemyndiganden om utfärdande av förordningar. I förordningen om grundläggande utbildning föreslås närmare bestämmelser om bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna, uppflyttning från en årskurs till nästa och om slutbedömningen av eleverna. Genom fastställandet av kraven på den minimikunskapsnivå alla elever ska uppnå, säkerställs att varje elev uppnår tillräckliga grundläggande färdigheter under studiernas gång och i övergången från en årskurs till följande samt då eleven fullföljt den grundläggande utbildningen.

Enligt förslaget meddelar Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen närmare föreskrifter om målen för elevernas kunnande, bedömningen av studieprestationer och de uppgifter som ska antecknas i betyget.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att bestämmelserna om elevbedömning i 22 § i lagen om grundläggande utbildning ändras och preciseras. Enligt förslaget ska bedömningen av eleverna och syftet med det fastställas. Syftet med bedömningen är att ange hur eleven har uppnått målen för de läroämnena och valfria ämnen som ingår i lärokursen enligt 11 §, eller målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i §. I målen för läroämnena ska ingå bedömning av elevens inläring, kunskaper och arbetsinsats. Dessutom ska elevens uppförande bedömas.

Elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas på lika grunder, mångsidigt och i relation till de mål som ställts upp samt de bedömningskriterier som härletts ur dessa.

I propositionen föreslås nya 22 a § om beslut om bedömningen av eleven samt dennes framsteg i studierna samt 22 b § om betyg. Bestämmelser på lägre nivå finns i föreskrifter och regelverk, så som förordningen om grundläggande utbildning, timfördelningsförordningen och Utbildningsstyrelsens grunder för läroplanerna. Enligt propositionen ska det föreskrivas om elevbedömning, uppflyttning till följande årskurs och betyg på lagnivå.

De föreslagna bestämmelserna ändrar inte på det centrala innehållet i elevbedömningen, utan förstärker författningsgrunden för en mer jämlig bedömning av eleverna så att regleringen tydligare fastställs på lagnivå. Den gällande styrningen av elevbedömningen grundar sig långt på bestämmelserna i Utbildningsstyrelsens läroplansgrunder. Dessutom preciserar den föreslagna regleringen bedömningen av elevens kunnande vid läsårets slut, förtydligar

förutsättningarna för att uppflyttas till följande årskurs och preciserar fastställandet av den minimikunskapsnivå i varje ämne som eleven ska uppnå. Förslaget bevarar mångsidigheten i den gällande bedömningen samt den pedagogiska valfriheten i fråga om valet av metoder för bedömningen på lokal nivå.

I propositionen har beaktats att det endast är i lag som man kan föreskriva om grunderna för individuella rättigheter och skyldigheter. En förordning kan endast komplettera eller precisera en lag. Det bemyndigande att meddela föreskrifter som ges Utbildningsstyrelsen ska inte längre föreskrivas genom förordningar, utan i lag. Därtill har det företagits annan författningsöversyn i propositionen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen genomförs inom ramen för de ekonomiska resurser som står till buds, och påverkar därmed varken de statliga eller kommunala finanserna.

4.2.2 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Propositionen stärker i synnerhet varje elevs rätt till likvärdighet och likabehandling samt kulturella rättigheter. Därtill förbättrar den en likvärdig behandling av eleverna genom att förenhetliga grunderna för bedömningen av dem och principerna för uppflyttande till följande årskurs. Därmed stärker propositionen även elevernas kulturella rätt till undervisning.

4.2.3 Konsekvenser för jämlikheten och jämställdheten mellan könen

En likvärdig bedömning inom den grundläggande utbildningen innebär att alla elever ska behandlas likvärdigt och inte diskrimineras till exempel på grund av ålder, kön, etnicitet, språk eller funktionsnedsättning, och att de ges möjlighet att påvisa sitt kunnande på flera olika sätt. Elever får inte försättas i ojämlik ställning eller bedömas enligt personliga egenskaper eller sitt hälsotillstånd.

Lagen om utvidgad läroplikt trädde i kraft 2021, och därmed höjdes läropliktsåldern till 18 år. Var och en som går ut grundskolan ska söka till studier på andra stadiet eller i yrkesutbildning. Ansökan grundar sig fortfarande på vitsorden på avgångsbetyget från grundskolan. Det är viktigt att säkerställa att slutbedömningen är jämförbar, eftersom det är med avgångsbetyget från grundskolan man söker till läroanstalter på andra stadiet runtom i landet. De varierande tolkningarna av de nuvarande bedömningskriterierna gör för närvarande att likställdheten mellan eleverna i det skede de söker till andra stadiet blir en fråga där det behövs tydligare styrning än för närvarande.

Genom propositionen förbättras elevernas jämlikhet och likabehandling, eftersom det har förekommit variationer mellan skolorna när det gäller utarbetandet av ordningsregler. I fråga om elevens arbete och uppförande saknas dessutom en exakt nationell styrning, vilket påverkar en jämlik behandling av alla elever. Om det föreskrivs närmare om elevbedömningen på nationell nivå, innebär det att förfarandena vid olika skolor förenhetligas och ökar likvärdigheten vid bedömningen, inte bara i fråga om bedömningen för avgångsbetyget, utan också i fråga om läsårsbedömningen för varje årskurs. Därtill säkerställs att anordnarna av utbildning på andra stadiet kan lita på bedömningen inom den grundläggande utbildningen så att det vitsord eleven har på avgångsbetyget verkligen motsvarar det kunnande han eller hon har.

Konsekvenser för jämställdhet mellan könen och likabehandling

Det har visat sig att det föreligger könsrelaterade skillnader i inlärningsresultaten, ansökan till och avbrytande av utbildningar. Under senaste årtionden har de könsrelaterade skillnaderna i inlärningsresultaten särskilt varit till flickornas fördel. Till exempel för läskunnighetens del har det både i internationella undersökningar och nationella bedömningar av inlärningsresultaten dels framgått att läskunnigheten försämrats samt å andra sidan en skillnad i läskunnighet mellan flickor och pojkar.

Undersökningar har också visat att det finns könsrelaterade skillnader särskilt i fråga om slutbedömningen, där flickorna får bättre vitsord i slutbedömningen än pojkarna. Kraven på en jämlik bedömning förverkligas inte, om till exempel elevens kön, kommuntypen för den kommun där skolan är belägen eller föräldrarnas utbildningsbakgrund påverkar slutbedömningen (Luhtajärvi, Betanzos & Vainikainen 2025).

Propositionen ska öka jämställdheten och likställdheten genom en precisering av principerna för elevbedömningen, målen för läroplanen samt kriterierna för elevbedömningen. Om ovan nämnda element i bedömningsgrunden är tydliga, enhetliga och bindande, kommer den linje en enskild skola eller lärare står för i fråga om bedömning och vitsord att minska.

4.2.4 Konsekvenser för barn

Den föreslagna preciseringen av lagstiftningen om elevbedömningen har konsekvenser framför allt genom att den stärker förverkligandet av barnets rättigheter. Revideringen förbättrar en jämlik behandling av eleverna i fråga om bedömningen av deras lärande och kunnande. I nuläget finns ingen tydlig lagstiftningsgrund för elevbedömning, utan riktlinjerna för bedömningen finns i normer på lägre nivåer. Principerna för hur vitsorden bildas varierar dessutom oavsett normgrunden från skola till skola och från lärare till lärare. Den gällande lagstiftningen innehåller ingen tydlig uppgift i fråga om elevbedömning eller krav på framsteg i studierna, vilket har konsekvenser för elevernas likvärdighet.

I propositionen föreslås principer för elevbedömning och krav på minimikunskaper, vilket ökar möjligheterna för eleverna att göra framsteg i studierna och uppnå den grundläggande utbildningens mål. Dessutom ingår principen om en mångsidig bedömning, och en bedömning av lärandet av handledande karaktär kvarstår. Eleverna ska enligt förslaget få handledande respons på sitt lärande under läsårets gång. Därtill ska läraren regelbundet informera elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om elevens framsteg i studierna. Denna bedömning kan anses viktig med tanke på samarbetet mellan hemmet och skolan. Att det systematiskt ska ges information om elevens framsteg i studierna till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare underlättar bland vårdnadshavarens roll som den som svarar för barnets uppväxt.

Principen om en mångsidig bedömning innebär att bedömningen ska genomföras på många olika sätt och att eleven ska ges möjligheter att påvisa sitt kunnande på olika sätt. De elever som till exempel har inlärningsssvårigheter får stöd enligt den reviderade lagstiftningen om stöd för deras lärande och skolgång. Genom att tillämpa bestämmelserna om stöd ombesörjs att alla elever får möjlighet att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs.

Bestämmelser om elevbedömning i lagstiftningen utgör inte i sig en garant för att en elevs rättigheter tillgodoses, utan i det avseendet är det av stor betydelse att lagstiftningen genomförs i läroplansgrunderna och de lokala läroplanerna samt tillämpas i praktiken.

Att höra barnen är en väsentlig del av konsekvenserna för barn. Eftersom det inte föreslås några betydande ändringar i fråga om innehållet i lagstiftningen om elevbedömning jämfört med nuläget, har inga elever särskilt hörts i samband med beredningen av lagstiftningen. De föreslagna preciseringarna i lagstiftningen kommer att följas av en revidering av grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, och i den beredningen är det ändamålsenligt att höra eleverna på ett heltäckande sätt. I läroplansgrunderna fastställs riktlinjerna för bedömningen av elevens lärande och kunnande mer noggrant än i lagstiftningen, vilket också innebär att dessa riktlinjer ligger närmare elevernas erfarenheter och är enklare för dem att behandla. Det är ändamålsenligt och viktigt att höra barnen och de unga i det skedet läroplansgrunderna ska kompletteras.

4.2.5 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Konsekvenser för Utbildningsstyrelsens verksamhet

Propositionen har konsekvenser för läroplansgrunderna och de lokala läroplanerna. Utbildningsstyrelsen ska fastställa grunderna för förskoleundervisningens läroplan och grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

När lagstiftningen om elevbedömningen ändras i enlighet med propositionen, bör Utbildningsstyrelsen inleda en uppdatering av läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen i enlighet med lagen. Propositionen påverkar också de avsnitt i grunderna för läroplanen som gäller olika läroämnen, så innehållet i läroplansgrunderna bör ändras i betydande omfattning. För utarbetandet av läroplansgrunderna och läroplanerna ska det emellertid reserveras tillräckligt med tid. Beredningen kan inledas så snart den nya lagstiftningen har antagits av riksdagen. Utbildningsanordnarna ska enligt förslaget utarbeta nya läroplaner när läroplansgrunderna blivit klara. De nya läroplanerna kan uppskattningsvis tas i bruk hösten 2028.

I beredningen av lagen har Utbildningsstyrelsens bemyndiganden beaktats genom närmare bestämmelser om innehållet i dem.

Konsekvenser för utbildningsanordnarnas verksamhet

Propositionen medför inga nya förpliktelser för myndigheterna. Utbildningsanordnarna bör uppdatera de lokala läroplanerna i enlighet med bestämmelserna i läroplansgrunderna. Propositionen har också konsekvenser för fastställandet av de mål som ställts upp för och det innehåll som ingår i varje läroämne, vilket om det genomförs innebär en omfattande revidering av läroplanerna. Avsikten är att lagstiftningen och läroplansgrunderna ska utgöra en tydligare och klarare normgrund än för närvarande, vilket till denna del underlättar utarbetandet av de lokala läroplanerna.

Preciseringarna av elevbedömningen kan bedömas underlätta lärarens bedömning samt beslut som gäller sådana bedömningar. Framför allt bedöms det att de mer noggrant angivna mål, innehåll och bedömningskriterier på läroplansgrunds nivå ge lärarna en tydligare grund för genomförandet av elevbedömningar. Vid genomförandet av elevbedömningen kvarstår enligt förslaget lärarens pedagogiska frihet att välja metoderna för bedömningen, varigenom principen för en mångsidig bedömning tillgodoses.

Konsekvenser för Tillstånds- och tillsynsverkets och övriga myndigheters verksamhet

Tillstånds- och tillsynsverket behandlar begäranden om omprövning i enlighet med 42 § i lagen om grundläggande utbildning samt med stöd av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket (530/2025) bland annat sådana klagomål i enlighet med förvaltningslagen (434/2003) där man bedömer huruvida utbildningsanordnaren har följt lagen.

Enligt 42 c § ska beslut om elevens framsteg i studierna eller om att stanna kvar i årskursen eller om en ny bedömning av slutbedömningen begäras inom två månader från delfäendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt. I ett ärende som gäller begäran om ny bedömning eller ett avgörande som gäller avslag av en sådan begäran, får omprövning begäras hos Tillstånds- och tillsynsverket inom 14 dagar från delfäende av beslutet. Efter att ha tagit upp omprövningsbegäran till prövning kan Tillstånds- och tillsynsmyndigheten ändra förvaltningsbeslutet, upphäva beslutet, avslå begäran om omprövning eller återförvisa ärendet till rektor för ny behandling.

De föreslagna preciseringarna och förenhetligandena av lagstiftningen i enlighet med propositionen riktar sig precis till ovan nämnda delområden. Propositionen kan i det inledande skedet av verkställighet av lagen i någon mån påverka antalet begäranden om omprövning vid Tillstånds- och tillsynsverket. Man kan dock bedöma att den föreslagna preciseringen av lagstiftningen på lång sikt kommer att minska antalet klagomål och begäranden om omprövning eftersom målen för kunnandet och bedömningen av hur de uppnåts preciseras på nationell nivå. Propositionen medför inga nya förpliktelser för myndigheterna.

4.2.6 Konsekvenser för samhället

En precisering av lagstiftningen om elevbedömning i syfte att genomföra en kunskapsgaranti i enlighet med regeringsprogrammet är en strukturell reform som på ett bestående sätt kan förbättra möjligheterna för samtliga elever inom den grundläggande utbildningen att göra framsteg i studierna och fullfölja den grundläggande utbildningens lärokurs. Genomförandet av kunskapsgarantin kan på lång sikt bedömas lyfta nivån på kunnandet nationellt, eftersom fastställandet av noggrannare mål för kunnandet som en förutsättning för framskridande i studierna även styr en höjning av kravnivåerna.

Vitsorden på avgångsbetyget är särskilt betydelsefulla samhälleligt sett, eftersom de anger riktningen för elevernas kommande utbildningsväg och bestämmer de kunskaper och färdigheter som medborgarna kommer att bära med sig till följande utbildningsstadium eller ut i arbetslivet. Därför bör validiteten för dessa vitsord övervägas noggrant ur olika infallsvinklar. Internationella undersökningar har belagt stora variationer i fråga om vad som inkluderas i vitsorden, hur de ges och vilka konsekvenser detta har.

Lärarens arbete och lärarutbildningens attraktionskraft har på senare år utmanat om uppfattningen om att arbetsförhållandena för dem skulle ha försämrats. Att förtydliga regelverket och i synnerhet läroplanerna minskar de utmaningar som är förbundna med yrket och bidrar därmed till att göra det mer attraktivt.

4.2.7 Konsekvenser med tanke på dataskydd och informationshantering

Den behandling av personuppgifter som hänför sig till den föreslagna regleringen omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av

sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (nedan *dataskyddsförordningen*). När det är fråga om sådan behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen är nationell speciallagstiftning möjlig när dataskyddsförordningen uttryckligen ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme.

Enligt allmänna dataskyddsförordningen ska behandling av personuppgifter ha en rättslig grund i enlighet med artikel 6 i förordningen. Det får utfärdas nationell lagstiftning som förtydligar dataskyddsförordningen bland annat när behandlingen av personuppgifterna har sin grund i artikel 6.1 c i förordningen, enligt vilken behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.

Eftersom behandlingen av elevens personuppgifter grundar sig på en lagstadgad skyldighet, kan det således utfärdas nationell lagstiftning om behandlingen av personuppgifter som preciserar förordningen och det nationella handlingsutrymmet kan utnyttjas.

Elevbedömningen har grundat sig på 22 § i den gällande lagen om grundläggande utbildning. I propositionen föreslås en precisering av paragrafen om elevbedömning genom att bland annat slå fast principerna och grunderna för elevbedömningen. Bestämmelser om bedömningen av eleverna, beslut om denna bedömning och om betyg finns i förordningen och har delvis utfärdats av Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanerna. Enligt förslaget ska de lyftas upp på lagnivå genom denna proposition. Närmare bestämmelser och föreskrifter utfärdas genom förordning och meddelas genom läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen för sådana ärenden som definieras noggrant och väl avgränsat i denna lag.

I den gällande lagen ingår behandling av personuppgifter i elevbedömningen. I propositionen anses de personuppgifter som behandlas inte utvidga mängden personuppgifter som behandlas med stöd av den nya lagstiftning som föreslås. Regleringen gäller inte någon ny myndighet, något nytt informationssystem eller någon ny informationsresurs.

Propositionen har dock i viss mån konsekvenser med avseende på utbildningsanordnarnas informationssystem och den nationella informationsresursen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Ett alternativ vore att bibehålla den nuvarande normativa grunden så att den riksomfattande styrningen av elevbedömningen skulle förverkligas på läroplansgrunds nivå, och lagstiftningen inte skulle tillgodose elevernas rättigheter eller en jämlik behandling av alla elever. Detta skulle dock inte vara möjligt med tanke på elevernas rättigheter och skulle inte motsvara avsiktsförklaringen i regeringsprogrammet.

I samband med beredningen av lagen övervägdes alternativet att slopa bedömningen av elevens arbete och uppförande ur regelverket. Detta skulle ha inneburit att fokus kommit att ligga på bedömningen av elevens inläring och kunskaper. I samband med beredningen av lagen kartlades lärarnas och rektorernas syn på behoven av att reformera lagstiftningen om elevbedömningen, och i anslutning till detta kartlades också i synnerhet vad de ansåg om bedömningen av elevens arbete och uppförande. På basis av svaren anser en klar majoritet av lärarna och rektorerna att en bedömning av elevens arbete och uppförande är viktigt, och i stället för att stryka dem önskar de flesta en precisering av dem på nationell nivå.

Ett annat alternativ hade varit att skärpa principerna för de bedömningsförfaranden som är i kraft. I anslutning till detta har till exempel behovet av nationella prov lyfts fram nu och då, i samband med jämlikheten mellan eleverna med avseende på utbildning och elevbedömning. Nationella prov som en del av bedömningsgrunden skulle ha krävt en helt separat reglering, samt resurser för beredningen och upprätthållandet av dem. I fråga om lagen om grundläggande utbildning ansåg remissvaren det ändamålsenligt att behålla den nuvarande friheten i fråga om valet av metoder i bedömningen, medan målen och innehållet i den borde preciseras och uppnåendet av målen ses som en del av kravet på framsteg i studierna. Till stöd för genomförandet av lagstiftningen och läroplansgrunderna är det till exempel möjligt utarbeta en uppgiftsbank för elevbedömningen.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Lagstiftningen om elevbedömningen har granskats i förhållande till lagstiftningen i övriga Norden på grund av de stora likheterna mellan våra utbildningssystem. I alla nordiska länder styrs lärarens bedömning av eleverna genom lagstiftning samt nationella läroplansgrunder och riktlinjer för läroplanerna. Bedömning av eleven ses i regel som en process som ska handleda och främja elevens lärande, där centrala element utgörs av att eleven intar en aktiv roll och gör en självbedömning. Samtidigt tillförsäkras genom enhetliga bedömningskriterier framför allt att vitsorden på avgångsbetyget är jämförbara med varandra. Utöver riktlinjerna i läroplanerna är nationella prov i bruk i Danmark, Norge, Sverige och på Island. Danmark och Norge använder sig av slutprov, där vitsorden man får i proven ingår i avgångsbetyget och används i antagningarna av studerande till andra stadiet. I Sverige har de nationella provens betydelse för att bilda vitsorden på slutbetyget och i antagning av studerande också tilltagit.

I Finland finns bestämmelser om elevbedömningen i lagen och i förordningen om grundläggande utbildning. Bedömningen grundar sig på lärarens bedömning med utgångspunkt i de riksomfattande bedömningskriterier som ingår i grunderna för läroplanen. Målet är att stödja elevens inläring, handleda eleven i studierna och utveckla elevens färdigheter i fråga om självbedömning. Bedömningen är mångsidig och gäller utöver elevens kunskaper också hans eller hennes arbete och uppförande. Bedömningen kan vara verbal eller ges som vitsord på en skala från 4 till 10. Nationella slutexamina eller -prov är inte i bruk i vårt land.

I Sverige regleras elevbedömningen genom skollagen (2010:800), som innehåller bestämmelser om syftet med bedömningen, betygssättning och elevens rättigheter. Bedömningen grundar sig på nationella läroplaner och bedömningskriterier, som fastställs av Skolverket. I Sverige grundar sig elevbedömningen på nationella mål och bedömningskriterier. Vitsordsskalan går från A till F, där E är lägsta godkända betyg. I Sverige ordnas nationella prov i årskurs 3, 6 och 9, bland annat i svenska, engelska och matematik.

I Norge styrs elevbedömningen av opplæringsloven. Enligt lagen ska bedömningen stödja elevens lärande och grunda sig på dennes prestationer i relation till målen i läroplanen. Närmare anvisningar om bedömningen utfärdas av Utdanningsdirektoratet (den norska Utbildningsstyrelsen). Lagen understryker även elevens rätt att få respons och att delta i bedömningen. I Norge ses elevbedömningen som en process som stöder lärandet, där man även understryker elevens förmåga att utvärdera sitt lärande. Bedömningen grundar sig på mål och bedömningskriterier. Vitsordsskalan är 1–6, med 2 som lägsta godkända vitsord. I Norge ordnas nasjonale prøver i årskurs 5, 8 och 9 där man bedömer kunskaperna i läsning, engelska och matematik.

I Danmark finns bestämmelser om bedömningen av elever i Folkskoleloven. Enligt lagen ska bedömningen stödja elevens lärande och utveckling. I Danmark är föreskrifterna om

bedömningen en del av en mer omfattande skollagstiftning som även täcker elevens rättigheter och skyldigheter. I Danmark ska bedömningen stödja lärandet och handleda eleven mot de mål som ställts upp. Den formativa bedömningen har en viktig roll, och eleverna deltar i bedömningen av sig själva. Vitsordsskalan är från 12 till minus tre, och det lägsta godkända vitsordet är 2. I Danmark är nationella test, nationale test, i bruk och de används i olika ämnen i årskurs 2.–8.

På Island finns bestämmelser om elevbedömningen i lagen om grundläggande utbildning (Grunnskólög nr. förordning 91/2008). Menntamálastofnun, den isländska utbildningsstyrelsen, utfärdar närmare anvisningar för genomförandet av bedömningen av eleverna. På Island grundar sig bedömningen på de nationella läroplanerna och ska stödja elevens individuella utveckling. Bedömningen är både formativ och summativ, och eleverna deltar aktivt i bedömningen av sig själva. Vitsordsskalan är från 1 till 10, och lägsta godkända vitsord är 5. På Island ordnas nationella prov (samræmd próf) i årskurs 4, 7 och 9. Proven mäter elevernas kunskaper i läsning, skrivning och matematik.

6 Remissvar

Remissyttranden begärdes av sammanlagt 103 utbildningsanordnare, myndigheter, fackföreningar, organisationer, föreningar och andra centrala aktörer, och besvarades av 79 remissinstanser.

Yttranden lämnades in av Autoalan Palveluntuottajat Ry, Barnombudsmannens byrå, Bildningsbranschen rf, Björneborgs stad, Borgå stad, tjänster inom grundläggande utbildning och gymnasieutbildning, Brahe stad, utbildningsväsendet, Diskrimineringsombudsmannen, Erilaisten oppijoiden liitto ry, Esbo stad, Finlands Dövas förbund rf, styrelsen för Finlands Evangelisk-lutherska kyrka, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands Förlagsförening rf, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands svenska lärarförbund FSL, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Fritänkarnas Förbund rf, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL, Förbundet för Lärare i Idrott och Hälsokunskap rf, Handikappforum rf, Harjoittelukoulujen rehtorit Harre ry, Helsingfors stad, sektionen för fostran och utbildning, Helsingfors universitet, Imatra stad, Industriefacket rf, Ingå stad, sektionen för fostran och undervisning, Invalidförbundet rf, Joensuu stad/utbildningstjänster, Jyväskylä stad, bildningstjänster, Jyväskylä universitet, Jyväskylä universitet, forskningscentrum för utbildning, Jyväskylä universitet, idrottsvetenskapliga fakulteten, Kajana stad, bildningssektorn, Lapplands universitet, Miesten tasa-arvo ry, Nationella centret för utbildningsutvärdering, Niilo Mäki Instituutti, Nokia stad, utbildningstjänster, Nyslott stad, Näringslivets centralorganisation, Riksförbundet för lärare i matematiska ämnen MAOL rf, Pesäpuu ry, Privatskolornas Förbund rf, Pro Teknologia ry, Pääkaupunkiseudun ateistit ry, Rautalampi kommun, Riksdagens justitieombudsmans kansli Sametinget, Slöjdlärarförbundet ry, social- och hälsovårdsministeriet, S:t Michels stad, bildningsväsendet, Suomen kielen ja kirjallisuuden opettajat ry, Suomen Luokanopettajat ry, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Studiehandedarna i Finland rf, Synskadades förbund rf, Södra Österbottens kommuner gemensamt, Sonkajärvi kommun, Tammerfors stad, bildningstjänster, Teknisten aineiden opettajat - TAO r.y., Teknologiateollisuus ry, Tillstånds- och tillsynsverket, Uleåborgs stad, sektorn för tjänster för grundläggande utbildning och unga, Ungdomsforskningssällskapet rf, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ, Utbildningsstyrelsen, Valteri-koulu, Vanda stad, Villmanstrands stad, samt 7 enskilda personer.

Nära nog alla remissinstanser ansåg att propositionen och dess målsättningar bör understödjas. Särskilt mycket understöd vann förslaget att lyfta upp principerna för bedömningen av elevens lärande och kunnande på lagnivå. Med tanke på en jämlik och jämförbar elevbedömning ansågs

det också viktigt att bedömningen knyts till målen för läroämnena och bedömningskriterierna som härletts ur dem samt att minimikunskapsnivån i varje ämne definieras. Många ansåg att de principer och kriterier för slutbedömningen som ingår i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen bör förtydligas. Enstaka remissinstanser funderade över om de föreslagna lagändringarna innebär en tillräckligt tilltagen förändring av elevbedömningen eller alls korregerar nuvarande missförhållanden.

Många understödde riktlinjen om en separat bedömning av elevens arbete och om att alla lärare som deltar i bedömningen av eleven ska vara skyldiga att delta i den. Hur en enskild elev utvecklas i fråga om sitt arbete, inklusive framsteg på den punkten, ansågs utgöra ett centralt element i skolans fostrande uppgift.

Enstaka remissvar lyfte fram att propositionen inte i tillräckligt hög grad beaktar frågor i anslutning till elevbedömningen i de fall eleven fullgör lärokursen för den grundläggande utbildningen i hemundervisning eller som en särskild examen. Propositionen ansågs inte heller beakta bedömningen av elever i förskoleundervisning i tillräckligt hög grad. Även tillämpningsområdet för grundläggande utbildning för vuxna borde enligt remissvaren tydliggöras. En del remissinstanser ansåg det vara en brist att propositionen inte tar upp elevens självbedömning.

De allra flesta ansåg det viktigt att minimikraven för kunnande definieras genom nationellt enhetliga kriterier, så att slutvitsorden från den grundläggande utbildningen ger en realistisk och tillförlitlig bild av elevens kunnande vid övergången till fortsatta studier. De flesta understödde också att eleverna uppflyttas från en årskurs till nästa endast då eleven uppnått det minimikunskapskrav som ställts upp.

Likaså vann förslaget att fastställa principerna för kompensation i bestämmelserna om elevbedömning inom den grundläggande utbildningen understöd. Remissinstanserna ansåg att det vore bra att noggrant precisera principen för kompensation i grunderna för läroplanen. För närvarande utgör uttolkningen och tillämpningen av kompensationsprincipen i skolornas vardag en utmaning för kravet på en jämlik bedömning av eleverna. Det bör närmare definieras hur vittgående kompensationen det kan vara. Alla mål för ett ämnesområde kan inte kompenseras, även om eleven skulle ha goda kunskaper i fråga om innehållet i ett annat ämne.

Brett understöd fick kravet på ett mellanbetyg till eleverna i årskurs nio. Många remissinstanser, och särskilt utbildningsanordnare, önskade dessutom att enhetliga betygsmallar på riksnivå tas i bruk.

Remissinstansernas åsikter om timfördelningen var delvis i konflikt med varandra; en del ansåg att timfördelningsförordningen bör öppnas upp, medan andra inte gjorde det. Dessutom innehöll flera remissvar många olika förslag på förordningsnivå. Bland annat föreslogs att målen för olika ämnen och innehållet i dem borde kategoriseras på nationell nivå enligt årskurs, i sin helhet.

Flera remissinstanser konstaterade att en helhetsbedömning av reformen först låter sig göras efter det en förordning som innehåller förtydliganden av lagen om grundläggande utbildning utfärdats och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen meddelats. De nuvarande variationerna mellan kommuner och enskilda skolor äventyrar en jämlik behandling av eleverna.

Många tyckte att tidsplanen för propositionen är stram och utgör en utmaning för beredningen. De föreslagna ändringarna förutsätter att läroplanerna uppdateras, att bedömningspraxis förenhetligas samt fortbildning av lärarna.

Ändringar utgående från remissvaren

Med utgångspunkt i remissvaren företogs flera preciseringar och tillägg till propositionen. Konsekvensbedömningen har preciserats i synnerhet i fråga om likabehandling av personer med funktionsnedsättning samt konsekvenser för myndigheterna. Dessutom har bestämmelserna om bemyndiganden preciserats.

Eftersom de föreslagna paragraferna om elevbedömning inte kan tillämpas som sådana på förskoleundervisning och grundläggande utbildning för vuxna, har lagens tillämpningsområde preciserats i fråga om 1 § och 46 §, som gäller grundläggande utbildning för vuxna. Till paragrafen om *bedömning av elevernas lärande och kunskaper* (22 §) fogades ett nytt 5 mom., som gäller förskoleundervisningen.

Bestämmelserna om *bedömning av eleverna och deras framsteg i studierna* i 22 a § har preciserats i fråga om elevens allmänna framsteg i studierna i skolan samt elevens och elevens vårdnadshavares rätt att bli hörda. Dessutom har bestämmelsen om elever som ska kvarstanna i nuvarande årskurs preciserats med kravet på att i första hand sätta in stödåtgärder före beslut om kvarstannande behövs. Förpliktelsen att höra eleven och dennes vårdnadshavare har inte utvidgats till att gälla situationer där eleven håller på att stanna på klassen på grund av underkänt vitsord, eftersom läraren ska informera eleven och vårdnadshavaren om detta redan under läsårets gång.

I utkastet till proposition som var på remiss föreslogs en ändring av 20 f § (*beslut om stöd*) i syfte att hålla kvar beslut om tidigareläggande av läroplikten så att den skulle ha motsvarat beslut om förlängd läroplikt för en elev. På basis av remissvaren ansågs det att ifrågavarande precisering vore mer ändamålsenlig att företa i 20 c § i lagen om grundläggande utbildning (*elevspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana*) varför den ändring av 20 f § 1 mom. som föreslagits i utkastet till proposition slopades.

7 Specialmotivering

1 §. Tillämpningsområde. Paragrafens 2 mom. innehåller enligt förslaget bland annat bestämmelser om vilka paragrafer som inte ska tillämpas på förskoleundervisningen. Till bestämmelsen fogas i 2 mom. 1–4 en hänvisning till 22 § om bedömning av elevens lärande och kunskaper. Enligt förslaget ska man i förskoleundervisningen varken tillämpa 22 a § *Beslut som gäller bedömningen av en elev och dennes framsteg i studierna* eller 22 b § *Betyg*.

20 c §. Elevspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana. Till paragrafens 1 mom. fogas enligt förslaget ett tillägg om att elevspecifika stödåtgärder ska ges också före inledandet av den grundläggande utbildningen till elever vars läroplikt med stöd av 2 § 3 mom. i läropliktslagen har tidigarelagts på grund en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan samt till elever för vilka den grundläggande utbildningen på grund en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan ordnas i enlighet med 20 i § i denna lag.

Detta motsvarar det tidigare läget och den reglering och styrning gällande förlängd läroplikt som är gällande till den 31 juli 2026, dvs. i enlighet med 2 § i läropliktslagen (1214/2020) samt

Utbildningsstyrelsens föreskrifter angående grunderna för läroplanen för förskoleundervisning och för den grundläggande utbildningen. För elever som har förlängd läroplikt har man tidigare utan undantag fattat beslut om särskilt stöd. I samband med lagen om ändring av lagen om grundläggande utbildning (1090/2024) var det inte lagstiftarens avsikt att ändra vare sig anordnandet av förlängd läroplikt eller genomförandet av den, beslutsfattandet om detta och inte heller angående förpliktelserna i anslutning till beslutsfattandet genom att stryka bestämmelserna om detta och därigenom försvaga rättsskyddet för elever som har en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar elevens inlärningsförmåga.

Genom den föreslagna ändringen tydliggörs nuläget och stärks dessa elevers rätt till den bedömning av och plan för sitt behov av stöd i enlighet med lagen om grundläggande utbildning samt de elevspecifika stödåtgärder som grundar sig på beslutet om stöd. I denna proposition föreslås det att det preciseras att en sådan i läropliktslagen och lagen om grundläggande utbildning avsedd funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan alltid ger upphov till sådana elevspecifika behov av stöd både före av den grundläggande utbildningen inleds och under den grundläggande utbildningen på vilka man inte kan svara i tillräcklig grad genom i 20 b § avsedda undervisningsarrangemang som ska stödja inlärningsförmågan eller gruppvisa stödåtgärder.

Med tanke på tillgodoseendet av barns och ungas rättigheter är det viktigt att men i fortsättningen både för elever som studerar inom ramen för förlängd läroplikt inom förskoleundervisningen och för dem som studerar enligt 20 i § i lagen om grundläggande utbildning på motsvarande sätt får stöd för sitt lärande och sin skolgång i ett tidigare skede, vilket utöver gruppvisa stödformer alltid innebär elevspecifika stödåtgärder och den undervisning av speciallärare som ingår i dessa. Det föreslagna tillägget medför inga nya förpliktelser för utbildningsanordnarna, men ska förenhetliga läget inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen så att ett beslut om stöd enligt 20 f § i lagen om grundläggande utbildning alltid ska fattas när en elev inom förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen befinner sig i en situation där läroplikten tidigare läggs på grund av en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga. Beslut om tidigareläggande av läroplikten för en elev fattas från och med den 1 augusti 2026 i enlighet med 2 § 3 mom. i läropliktslagen.

20 i §. *Ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan. I 1 mom. föreslås en lagteknisk korrigering, där ordet kan ersätts med ska. I momentet föreskrivs om situationer där undervisningen för en elev på grund av en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga ordnas med hjälp av stödåtgärder i enlighet med 4 a kap. i lagen om grundläggande utbildning. Den föreslagna korrigeringen motsvarar sakförhållandet i verkligheten. I ifrågavarande situationer är det inte möjligt att inte ge eleven de stödåtgärder som han eller hon behöver.*

Om eleven redan före den grundläggande utbildningen inletts har fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen och elevens stödbehov fortsätter i den grundläggande utbildningen som ett behov av elevspecifika stödåtgärder eller om avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen eller om en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som framkommer under den grundläggande utbildningen är av sådan art att den hade lett till tidigareläggning av läroplikten när eleven var 5 eller 6 år, ska elevens undervisning enligt förslaget således ordnas med stödåtgärder enligt detta kapitel.

22 §. Elevbedömning. Enligt förslaget ändras paragrafen och rubriken för den. Den nya rubriken är *Bedömning av elevens lärande och kunnande*. Den nya rubriken anger bättre de ändringar som föreslås i paragrafen.

I paragrafens *1 mom.* föreskrivs enligt förslaget att syftet med elevbedömningen är att ange elevens kunnande så att bedömningen grundar sig på hur eleven har uppnått de i 11 § avsedda målen för de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs eller till målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom. Lärokursen för den grundläggande utbildningen kan enligt förslaget också, med stöd av 20 h §, fullgöras i form av separata målhelheter, eller genom att avgränsa av lärokursen för eleven i olika läroämnena. Lärandet, kunnandet och arbetet för en elev som studerar enligt separata målhelheter eller enligt en avgränsad lärokurs ska enligt förslaget bedömas i enlighet med de mål som ställts upp i elevens plan för genomförande av elevspecifikt stöd. Likaså föreslås att bedömningen av en elev som studerar enligt verksamhetsområden ska bedömas i enlighet med de mål som ställts upp i elevens plan för genomförande av elevspecifikt stöd.

I momentet föreskrivs att bedömningen gäller elevens lärande, kunnande och arbete. Med bestämmelsen avses att bedömningen ska fokusera på målen för de olika läroämnena och att elevens lärande, kunnande och arbete ska bedömas i förhållande till dessa mål. Med detta avses att det i målen för de olika läroämnena och valfria ämnena ska inkludera tydligt och klart fastställda mål för elevens arbete.

Dessutom ska elevens uppförande bedömas. Bedömningen av elevens uppförande ska alltid göras separat från bedömas i förhållande till de mål för uppförandet som ställts upp i grunderna för läroplanen och de preciserade målen för uppförande i den lokala läroplanen.

Paragrafens *2 mom.* föreslås innehålla bestämmelser om att elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas på lika grunder, mångsidigt och i förhållande till de mål som ställts upp och de bedömningskriterier som härletts ur dem. Med bedömningskriterier avses de i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen fastställda målen för de olika läroämnena och de bedömningskriterier som härletts ur dessa. Kriterierna är inte mål som uppställs för eleven, utan fastställer den kunskapsnivå som krävs för respektive vitsord. Med på lika grunder avses att bedömningen till alla delar ska grunda sig på en likvärdig behandling av eleverna och inte får innebära att någon diskrimineras till exempel på grund av ålder, kön, etnicitet, språk eller en funktionsnedsättning. Elever får inte försättas i ojämlig ställning eller bedömas enligt personliga egenskaper eller sitt hälsotillstånd. Varje enskild elev bör få veta vad man ska lära sig och hur ens lärande, kunnande, arbete och uppförande bedöms. Med mångsidighet avses att bedömningen ska grunda sig på evidens som samlats in med hjälp av olika metoder. Eleven ska enligt förslaget ges möjligheter att påvisa sitt lärande och kunnande på olika sätt samt med hjälp av de metoder som är mest ändamålsenliga med tanke på målen för läroämnet som ställts upp i läroplanen.

Läraren ska välja metoderna för bedömningen så att de är ändamålsenliga med tanke på de uppgifter som ska bedömas och målen för läroämnet. Vid valet av bedömningsmetoder ska läraren beakta att alla mål som ställts upp för olika läroämnena inte kan bedömas med hjälp av en enda metod. Med bedömas i förhållande till de mål som ställts upp avses att bedömningen av elevens lärande, kunnande och arbete ska grunda sig på de mål för varje ämne som ställts upp för varje årskurs.

I paragrafens *3 mom.* föreskrivs att det i bedömningen av eleven under läsårets gång ska ingå handledande respons. Med detta avses att läraren under läsårets gång ska ge respons angående elevens lärande och kunnande samt arbete i förhållande till målen för de olika läroämnena.

Därtill föreslås det att eleven ska få respons angående sitt uppförande. Responsen ska enligt förslaget vara handledande och stödja interaktionen mellan läraren och eleven. Det krävs inte att läraren dokumenterar responsen.

Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens framsteg i studierna i enlighet med de uppställda målen för respektive läroämne. Med detta avses att utöver den bedömning som görs vid läsårets slut också ges information under läsårets gång. Informationen kan ges i samband med bedömningar under läsåret, till exempel i form av mellanbetyg. Av informationen ska bland annat framgå om eleven riskerar att få underkänt i något ämne i läsårsbedömningen.

Paragrafens 4 mom. föreslås innehålla bestämmelser om att elevens kunskande och arbete vid läsårets slut och i slutet av den grundläggande utbildningen ska bedömas i förhållande till de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnena, eller till målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom. Bedömningen vid läsårets slut och slutbedömningen ska rikta in sig på elevens kunskande och arbete i förhållande till målen för de i 11 § 1 mom. avsedda läroämnena eller till målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom. Bedömningen vid läsårets slut samt slutbedömningen ska till sin karaktär vara bedömningar som grundar sig på elevens prestationer i förhållande till de uppställda målen. Det vore viktigt att elevbedömningen inom den grundläggande utbildningen ska ge en realistisk bild av elevens kunskande. Det är till elevens fördel att få en bedömning som motsvarar hans eller hennes kunskande och att kunna lita på den bedömning han eller hon fått, eftersom studerandeantagningarna i den gemensamma ansökan helt eller delvis baserar sig på slutbedömningen från den grundläggande utbildningen.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs det om elevbedömningen i förskoleundervisningen. Enligt bestämmelsen bedöms elevens lärande i förskoleundervisning i förhållande till målen för förskoleundervisningen med iakttagande av de allmänna principerna för elevbedömning.

Med de allmänna principerna för elevbedömning av en elev i förskoleundervisning avses att elevens lärande och kunskande ska bedömas på lika grunder, mångsidigt och i förhållande till målen för förskoleundervisningen. Med på lika grunder avses att bedömningen till alla delar ska grunda sig på en likvärdig behandling av eleverna och inte får innebära att någon diskrimineras till exempel på grund av ålder, kön, etnicitet, språk eller en funktionsnedsättning. Elever får inte försättas i ojämlig ställning eller bedömas enligt personliga egenskaper eller sitt hälsotillstånd. Med mångsidigt avses att bedömningen ska grunda sig på olika slags metoder. Läraren ska välja bedömningsmetoderna så att bedömningen sker på ett ändamålsenligt sätt med avseende på de uppgifter som är föremål för bedömningen samt målen för förskoleundervisningen. Det primära syftet med elevbedömningen är att med hjälp av bedömningen planera och utveckla undervisningen för undervisningsgruppen inom förskoleundervisningen.

I bedömningen under läsårets gång ska det ingå handledande respons som ska ha karaktären av handledande och stödjande interaktion mellan läraren och eleven. Det krävs inte att läraren dokumenterar responsen.

I bestämmelsen föreskrivs dessutom att eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet ska informeras om elevens framsteg i studierna, samt eleven med beaktande av elevens ålder och utvecklingsnivå.

Enligt 6 mom. får närmare bestämmelser om läsårs- och slutbedömning av elever utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen föreskrivs enligt förslaget om de årskurser där siffervitsord ges samt om övriga principer för läsårsbedömningen. I förordningen utfärdas dessutom närmare bestämmelser om principerna för slutbedömningen och hur vitsorden bildas.

I bestämmelsen föreskrivs därtill om att närmare bestämmelser om bedömningen inom förskoleundervisningen, den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen, den undervisning som ordnas utomlands samt den grundläggande utbildningen för vuxna utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 7 mom. föreskrivs det om att Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om de allmänna principerna för elevbedömning, de mål för och det innehåll i lärokursen för respektive årskurs i de i 1 mom. avsedda läroämnena och i lärokursen för hela den grundläggande utbildningen som eleverna åtminstone ska uppnå eller avlägga med godkänt resultat samt om den lägsta kunskapsnivå som eleven ska uppnå i varje läroämne i varje årskurs. Dessutom fastställs den lägsta kunskapsnivån i varje läroämne i varje årskurs som eleven ska uppnå för att få lägsta godkända vitsord eller verbala omdöme som krävs för att uppflyttas från en årskurs till följande.

Därtill föreslås att Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om de kriterier för läsårs- och slutbedömning som sammanhänger med målen för och innehållet i respektive läroämne, den elevbedömning av studieprestationerna som ges i form av siffervitsord eller en verbal bedömning, de läroämnena som kan bedömas gemensamt samt om lämnandet av i 3 mom. avsedd information.

I grunderna för läroplanerna meddelar Utbildningsstyrelsen också närmare bestämmelser om genomförande av bedömningen inom förskoleundervisningen, den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen, den undervisning som ordnas utomlands samt den grundläggande utbildningen för vuxna.

22 a §. *Beslut som gäller bedömningen av en elev och dennes framsteg i studierna.* Den föreslagna paragrafen är ny och ska innehålla bestämmelser om bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna.

I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om att beslut om bedömningen av elevens lärande, kunnande och arbete fattas av elevens lärare, eller om lärarna är många, av dem gemensamt. Med elevens lärare avses den lärare som har ansvarat för undervisningen av eleven i respektive läroämne eller verksamhetsområde. I situationer där till exempel ett och samma ämne undervisas av två eller flera lärare eller i situationer där en speciallärare undervisat en elev tillsammans med klass- eller ämnesläraren eller utöver denne, handlar det om flera lärare som deltar i bedömningen av eleven. Beslut om bedömningen av elevens uppförande görs av elevens lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Med beslut om bedömningen avses också genomförande av bedömningen. Bestämmelsen understryker den ställning elevens lärare har i egenskap av den som genomför bedömningen och fattar beslut om den.

Enligt paragrafens 2 mom. har eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven rätt att få information om de grunder på vilka beslutet har fattats och om hur dessa grunder har tillämpats på bedömningen av eleven.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om att eleven uppflyttas till följande årskurs, om han eller hon med godkänt resultat har uppnått eller avlagt målen för de läroämnena som ingår i lärokursen eller målen för respektive verksamhetsområde.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om att låta en elev hålla kvar i årskursen. Eleven kvarstannar i årskursen, om eleven trots de stödåtgärder som föreskrivs i 4 a kap. inte har uppnått målen för

årskursens lärokurs i ett eller flera läroämnen, och prestationen i det läroämnet eller dessa läroämnen har underkänts. Med stödåtgärder avses de i 4 a kap. i lagen om grundläggande utbildning avsedda gruppspecifika stödformer samt de elevspecifika stödåtgärder som eleven har rätt att få i syfte att fullfölja den grundläggande utbildningens lärokurs.

En elev som fått underkänt resultat ska ges möjlighet att utan att delta i undervisningen påvisa att han eller hon med godkänt resultat har uppnått målen för läroämnet i fråga. Med detta avses möjligheten att under läsårets gång eller efter det skolarbetet avslutats för läsåret delta i ett separat prov där eleven kan påvisa att han eller hon har uppnått de uppställda målen.

En elev kan anmodas kvarstanna i sin årskurs, även om han eller hon inte har en enda underkänd prestation, om detta är ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Med ändamålsenlighet avses säkerställande av tillräckliga kunskaper och färdigheter i enlighet med elevens intresse för att eleven ska kunna klara av målen för följande årskurs. Med elevens allmänna framgång i skolan avses svaga prestationer i alla eller de flesta läroämnen och en bedömning på basis av dessa enligt vilken eleven inte har förutsättningar att klara av målen för följande årskurs. Bedömningen förutsätter överväganden om elevens helhetssituation. Det kan till exempel bero på riklig skolfrånvaro som resulterat i låga vitsord i flera ämnen som är viktiga med tanke på elevens fortsatta studier. En elevs behov av stöd på grund av inlärningssvårigheter eller på grund av en funktionsnedsättning kan inte vara anledning till att låta en elev kvarstanna i årskursen på grund av elevens allmänna framgång i skolan, utan en sådan elev ska erbjudas stödåtgärder i enlighet med 4 a kap. i lagen om grundläggande utbildning.

I den föreslagna bestämmelsen föreskrivs också om att beslut om att en elev ska kvarstanna i årskursen fattas av gemensamt av elevens samtliga lärare och rektorn. Därmed betonas att lärarna inte själva kan fatta beslut om kvarstannande i årskursen, utan att beslutet ska fattas tillsammans med rektorn även i de situationer där orsaken till kvarstannandet är en underkänd prestation.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs om rätten att bli hörda för eleven vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven samt eleven själv, om denne fyllt 15 år, om grunden för att eleven ska kvarstanna i årskursen är elevens allmänna skolframgång. Enligt bestämmelsen ska elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven samt eleven själv, om denne fyllt 15 år, ges tillfälle att bli hörda innan ett beslut fattas. Att bli hörda innan beslut fattas ska enligt förslaget inte, såsom i gällande lag, gälla situationer då grunden för att kvarstanna i årskursen är en i 4 mom. avsedd underkänd prestation i ett läroämne.

Att höra eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare kan anses viktigt bland annat för att bedöma om eleven, trots sin svaga skolframgång, förmår klara av målen för följande årskurs. Innan beslut fattas ska elevens egen uppfattning, även i fråga om elever som inte fyllt 15 år, utvärderas på ett sådant sätt som förutsätts i enlighet med elevens ålder och utvecklingsstadium.

Dessutom stryks ur lagen vårdnadshavarens rätt att föreslå att eleven ska stanna på klassen på grund av den allmänna skolframgången, eftersom det enligt 4 mom. föreslås vara elevens samtliga lärare och rektorn som gemensamt fattar beslut om att en elev ska stanna kvar i årskursen.

I paragrafens 6 mom. föreskrivs om bemyndigande att utförda förordning. Enligt bestämmelsen kan närmare bestämmelser om elevens framsteg i studierna och om uppflyttning från årskursen utfärdas genom statsrådets förordning.

I paragrafens 7 *mom.* föreskrivs om sådana uppgifter som ankommer på Utbildningsstyrelsen. Enligt bestämmelsen meddelar Utbildningsstyrelsen närmare föreskrifter om beslutsfattande som gäller bedömningen.

22 b §. Betyg. Paragrafen är ny och i den föreslås bestämmelser om de betyg som ska användas i den grundläggande utbildningen.

Enligt 1 *mom.* ska en elev som har fullgjort lärokursen för den grundläggande utbildningen ges ett avgångsbetyg. Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ges till en elev som uppnått målen för den grundläggande utbildningen åtminstone enligt det kunnande som förutsätts för vitsordet fem. Avgångsbetyg ges också till en studerande i den grundläggande utbildningen för vuxna som har fullgjort lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna med godkänt resultat.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 *mom.* ska eleven i slutet av varje läsår ges ett läsårsbetyg av vilket det ska framgå om eleven med godkänt resultat har uppnått målen för lärokursen för den årskurs som ingår i elevens studieprogram. En godkänd eller underkänd prestation uttrycks genom vitsorden i den vitsordsskala som fastställts i av statsrådet utfärdad förordning. Läsårsbetyget är ett beslut om uppflyttning av eleven till följande årskurs eller om att eleven ska stanna kvar i årskursen.

I momentet föreskrivs det dessutom om mellanbetyg. Elever i årskurs nio ska få mellanbetyg. Ett mellanbetyg i mitten av årskurs nio behövs framför allt för elevhandledningen och med tanke på övergången till andra stadiet. Att ge mellanbetyg i årkurs 1–8 är enligt förslaget något som utbildningsanordnaren bestämmer om. Detta gäller både antalet mellanbetyg som ges och tidpunkten för när de delas ut.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 *mom.* ska den som med stöd av 46 a § anses ha avgått från skolan eller läroanstalten ges ett skiljebetyg.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 *mom.* ska den som med stöd av 38 § har avlagt en särskild examen ges ett betyg över att den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i sin helhet eller delvis. En i 46 § 2 *mom.* avsedd studerande inom grundläggande utbildning för vuxna kan vid behov ges ett betyg över att denne fullgjort lärokursen i ett eller flera läroämnen.

I 5 *mom.* föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt 5 *mom.* får närmare bestämmelser om samfakturerings utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 6 *mom.* föreskrivs det om de uppgifter som det ankommer på Utbildningsstyrelsen att bestämma om. Enligt bestämmelsen meddelar Utbildningsstyrelsen närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om de uppgifter som ska antecknas i betyg och intyg.

36 a §. Förfarande i disciplinärenden och vid förvägrande av undervisning samt verkställighet av avstängning. I paragrafens 1 *mom.* föreskrivs om utbildningsanordnarens skyldighet att underrätta elevens vårdnadshavare om sådana åtgärder som avses i 36 § och i 36 c §. Det föreslås även att det fogas en hänvisning till den nya 36 b § till momentet. I paragrafen föreskrivs om tillsägelse till en elev att avlägsna sig samt om avlägsnande av en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten. Tillfogande av hänvisningen är av lagteknisk natur, eftersom den strukits vid föregående ändring av lagen (245/2025). Att foga en sådan hänvisning till 36 b § medför inga nya skyldigheter för utbildningsanordnaren utan motsvarar nuläget.

42 c §. *Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev.* I hänvisningsbestämmelsen i paragrafens 1 mom. föreslås en lagteknisk ändring. I den gällande paragrafen hänvisas till 22 § i denna lag. Den gällande paragrafhänvisningen ändras till den som föreslås i denna proposition, varvid den ska gälla 22 a §, som gäller beslut om bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna. Den föreslagna ändringen är av lagteknisk natur, och innebär inga förändringar med avseende på begäran om sökande av ändring jämfört med nuläget.

46 §. *Grundläggande utbildning för vuxna.* I den gällande paragrafens 1 mom. finns det bestämmelser om bland annat vilka paragrafer som gäller grundläggande utbildning som ska tillämpas på grundläggande utbildning för vuxna. Hänvisningarna till paragrafer som gäller den grundläggande utbildningen ska enligt förslaget ändras, eftersom samtliga paragrafer inte är direkt tillämpbara inom grundläggande utbildning för vuxna.

I propositionen föreslås att hänvisningen till 22 § preciseras så att den i stället för att hänvisa till hela paragrafen ska hänvisa till 22 § 2,3,6 och 7 mom. Till momentet fogas enligt förslaget nya paragrafhänvisningar. I fråga om 22 a § (*beslut som gäller bedömning av en elev och dennes framsteg i studierna*) föreslås hänvisningar till den paragrafens 1, 2, 6 och 7 mom. I fråga om 22 b § (*betyg*) föreslås hänvisningar till paragrafens 1,3,4, 5 och 6 mom. Övriga ändringar som föreslås i fråga om hänvisningar är av lagteknisk natur.

Utöver hänvisningsbestämmelser som gäller elevbedömningen inom den grundläggande utbildningen föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 10 mom. I momentet föreskrivs enligt förslaget om bedömningen inom grundläggande utbildning för vuxna, vilken delvis avviker från bedömningen inom den grundläggande utbildningen.

Enligt det föreslagna momentet är syftet med bedömningen inom den grundläggande utbildningen för vuxna är att ange hur väl den studerande har uppnått målen för de läroämnena i den studerandes eget studieprogram som ingår i lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Dessutom föreslås en bestämmelse om att bedömningen, liksom inom den grundläggande utbildningen, gäller den studerandes lärande, kunnande och arbete. I den grundläggande utbildningen för vuxna ska den studerandes uppförande dock inte bedömas.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I denna proposition föreslås inga bestämmelser på lägre nivå än lag, men bemyndigandena att utfärda förordning i 22, 22 a och 22 b § ska preciseras. Efter stadfästandet av lagen företas de ändringar på förordningsnivå som behövs på grund av lagändringen.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 augusti 2027.

Lagens 20 c § 1 mom., 20 i § 1 mom. och 36 a § 1 mom. träder dock i kraft redan den 1 augusti 2026 ska enligt förslaget dock träda i kraft redan den 1 augusti 2026, eftersom man genom dessa ändringar bland annat tryggar elevernas rätt att få stöd för sitt lärande och sin skolgång i motsvarande mån som tidigare.

Lagens 1 § 2 mom., 22 § 1–5 mom., 22 a § 1–5 mom., 22 b § 1–4 mom., 42 c § 1 mom. samt 46 § 1 och 10 mom. föreslås dock träda i kraft först den 1 augusti 2028, eftersom tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna fullt ut förutsätter ändringar av de nationella grunderna för läroplanerna och de lokala läroplanerna.

Utbildningsstyrelsen ska grunderna för läroplanerna så att de överensstämmer med detta lagförslag och utfärdas senast den 31 oktober 2027 och de lokala läroplanerna i enlighet med dem ska tas i bruk den 1 augusti 2028.

Det föreslås att man på elevbedömningen läsåret 1.8.2027–31.7.2028 tillämpar de bestämmelser i 22 § och de med stöd av den paragrafen utfärdade bestämmelserna i 2 kap. i förordningen om grundläggande utbildning och 42 c § i lagen om grundläggande utbildning som gällde före denna lags ikraftträdande. Dessutom föreslås det att de av Utbildningsstyrelsen utfärdade grunderna för läroplanerna 104/011/2014, 102/011/2014, OPH-1280-2017 jämte ändringsföreskrifter ska iakttas.

10 Verkställighet och uppföljning

Undervisnings- och kulturministeriet samarbetar intensivt med Utbildningsstyrelsen under beredningen av ändringarna i lagstiftningen och beredningen av preciseringarna av läroplansgrunderna. I gruppen för beredningen av kunskapsgarantin ingår tjänstepersoner vid undervisnings- och kulturministeriet samt Utbildningsstyrelsen. Gruppen har tillsatts för perioden 1.9.2025–31.12.2027. Målet är att lagstiftningen och grunder för läroplanerna ska utgöra en konsekvent normerande grund för genomförandet av kunskapsgarantin.

Utbildningsstyrelsen bestämmer om grunderna för läroplanen för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen i enlighet med lagen om den grundläggande utbildningen. Grunderna uppdateras så att de motsvarar den föreslagna lagstiftningen. Läroplansgrunderna ska beredas så att de meddelas senast den 31 oktober 2027, och det ska reserveras tillräckligt med tid för beredningen av uppdateringarna av de lokala läroplanerna. Både lagstiftningen och läroplansgrunderna ska beredas så att de är så entydiga som möjligt så att arbetet med de lokala läroplanerna inte blir oskäligt arbetsdrygt. Utbildningsanordnarna ska uppdatera de lokala läroplanerna med utgångspunkt i de nationella riktlinjerna så att de är klara senast den 1 augusti 2028. Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen utarbetar anvisningar om hur lagen ska tillämpas i praktiken samt behövligt stödmaterial.

I arbetet med revideringen av lagstiftningen är det av central betydelse att stödet för att genomföra lagstiftningen är heltäckande och långvarigt. I syfte att säkerställa att genomförandet av kunskapsgarantin får genomslag stärks alla lärares kompetens genom fortbildning på riksnivå.

Garantins effekter på målen för lärandet följs upp i utvärderingar av inlärningsresultaten som genomförs av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) samt i de internationella PISA-undersökningarna.

11 Förhållande till andra propositioner

Propositionen har inget förhållande till budgetpropositionen och är inte heller avhängig av någon annan proposition.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Grundläggande fri- och rättigheter som bör beaktas med tanke på propositionen är de kulturella rättigheterna enligt 6 § i grundlagen och rätten till social trygghet enligt 16 §. Därtill bedöms förslaget med tanke på kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag enligt 21 § och 80 § i grundlagen samt i förhållande till den kommunala självstyrelsen enligt 121 § i grundlagen.

Propositionen har samband med konventionerna om mänskliga rättigheter, varav de viktigaste är FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991, nedan *barnkonventionen*) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 27/2016, nedan *funktionsrättskonventionen*).

12.1 Jämlikhet och icke-diskriminering

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt paragrafens 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Uppräkningen är inte avsedd att vara uttömmande, utan den allmänna frasen i slutet av momentet understryker att det utöver de diskrimineringsgrunder som förbjuds i bestämmelsen även innebär förbud mot diskriminering på andra grunder som hänför sig till personliga egenskaper.

Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Enligt motiveringen till propositionen om en revidering av de grundläggande fri- och rättigheterna vill man genom bestämmelsen betona att barn ska bemötas både som jämlika i förhållande till den vuxna befolkningen, som personer som i princip har samma grundläggande fri- och rättigheter som de vuxna, och som inbördes jämlika. Bestämmelsen understryker dessutom att varje barn ska bemötas som en individ, inte enbart som ett passivt objekt för åtgärder RP 309/1993 rd, s. 49).

Grundlagsutskottet har lyft fram behovet att enligt jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen, konventionen om barnets rättigheter och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning sörja för faktisk jämlikhet, i synnerhet mellan de barn och unga som har läroplikt (GrUB 14/2020 rd).

Enligt artikel 3.1 i konventionen om barnets rättigheter ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Enligt artikel 2.1 i konventionen om barnets rättigheter ska konventionsstaterna respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag och oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt. Enligt artikel 23.1 förbinder sig konventionsstaterna till att erkänna att ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Enligt artikel 4.1 i konventionen åtar sig konventionsstaterna att säkerställa och främja fullt förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning. Enligt artikel 5 är alla människor lika inför och enligt lagen och utan någon diskriminering berättigade till lika skydd och lika förmåner enligt lagen. Konventionsstaterna förbjuder all diskriminering på grund av funktionsnedsättning och garanterar personer med funktionsnedsättning lika och effektivt rättsligt skydd mot diskriminering på alla grunder. För att främja jämlikhet och avskaffa diskriminering ska konventionsstaterna vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att skälig anpassning tillhandahålls. Enligt artikel 7.1 i funktionsnedsättningskonventionen, som gäller barn med funktionsnedsättning, ska konventionsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder som behövs för att säkerställa att barn med

funktionsnedsättning fullt åtnjuter alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på lika villkor som andra barn.

Denna proposition ska trygga elevernas likvärdighet. För närvarande förekommer variationer i fråga om vitsordsgivningen. Även i fråga om bedömningen av elevernas arbete och uppförande saknas en nationell styrning. Genom de föreslagna ändringarna ska elevbedömningen regleras noggrannare på nationell nivå, vilket ska förenhetliga praxis regionalt och därmed även elevernas jämlikhet i bedömningen. Genom de föreslagna ändringarna tydliggörs en elevbedömning på lika grunder, eftersom elever inte får särbehandlas på grund av personliga egenskaper, hälsotillstånd eller en funktionsnedsättning. Den föreslagna regleringen kan anses vara grundrättsbejakande och stödja barnets rättigheter.

12.2 Rätt till undervisning

I 16 § i grundlagen föreskrivs det om kulturella rättigheter. Enligt 1 mom. i den paragrafen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Enligt momentet utfärdas bestämmelser om läroplikten genom lag. I enlighet med motiveringen till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna föreskrivs det i momentet om envars subjektiva rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Meningarna i momentet är avsedda att höra samman så till vida att grundundervisningen avser den undervisning som hör till läroplikten (RP 309/1993 rd, s. 68/I). Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om utvidgning av läroplikten konstaterat att den undervisning som hör till läroplikten är sådan grundläggande utbildning som avses i 16 § 1 mom. i grundlagen. (GrUU 43/2020 rd, s. 4).

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare föreskrivs genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Bestämmelsen påför det allmänna en generell skyldighet att bland annat se till att medellöshet inte är ett hinder för att få utbildning (RP 309/1993 rd, s. 64 och GrUU 14/2003 rd, s. 2). Med hänvisningen till ”enligt sina särskilda behov” i 2 mom. i paragrafen avses i enlighet med grundlagsutskottets utlåtandep Praxis bland annat att det allmänna ska sträva efter att avlägsna eventuella hinder för studier som hälsotillstånd eller funktionsnedsättning medför (GrUU 60/2010, s. 3).

Enligt artikel 28 i FN:s barnkonvention erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning. Enligt artikel 28.1 e i barnkonventionen ska konventionsstaterna vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott. Enligt artikel 29.1 a ska barnets utbildning syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga.

Enligt artikel 24.1 i funktionsrättskonventionen erkänner konventionsstaterna rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning. För att förverkliga denna rätt utan diskriminering och på lika villkor, ska konventionsstaterna säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande inriktat på utveckling av personlighet, begåvning och kreativitet hos personer med funktionsnedsättning samt av deras mentala och fysiska färdigheter till deras fulla möjligheter.

Genom att denna rätt tillgodoses säkerställer konventionsstaterna att personer med funktionsnedsättning erbjuds skälig anpassning utifrån personliga behov och ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet för att underlätta deras ändamålsenliga utbildning (artikel 24.2. c och d.). Dessutom erbjuds ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder i

miljöer som erbjuder största möjliga akademiska och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering artikel 24.2. e).

I propositionen föreslås bland annat att bedömningen av elevens lärande och kunnande förenhetligas samt preciseras att bedömningen ska grunda sig på de mål som ställts upp och på de bedömningskriterier som härletts ur dessa. Därtill förenhetliga principerna för uppflyttande av en elev från en årskurs till följande. Propositionen stöder tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna enligt 16 § i grundlagen och skyldigheterna enligt de mänskliga rättigheterna. Genom att förenhetliga principerna för uppflyttande från en årskurs till nästa tillgodoses att varje elev får de nödvändiga grundläggande färdigheter som eleven behöver i de följande årskurserna och sina fortsatta studier. I de föreslagna ändringarna har man lyft fram erbjudande av stödåtgärder enligt elevens behov före beslut om att eleven ska stanna kvar i årskursen. Dessutom har bland annat grunderna för att ha en elev att stanna på klassen på grund av sin allmänna framgång i skolan precisats. Genom att lagstiftningsvägen förenhetliga bedömningen av elevens lärande och kunnande i enlighet med förslaget säkerställs alla elevers rätt att lära sig som tryggas i grundlagen.

12.3 Rättsskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig enligt lag. Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ingår bland annat rätten att få motiverade beslut i god förvaltning, som tryggas genom lag. Förvaltningslagen konkretiserar vars och ens rätt till god förvaltning enligt 21 § i grundlagen. I förvaltningslagen finns allmänna bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Förvaltningslagen innehåller bestämmelser om bland annat utredning av ärenden, hörande av parter, innehållet i förvaltningsbeslut, motivering av förvaltningsbeslut, rättelse av fel, besväransvisning, delgivning och begäran om omprövning. Förvaltningslagens förfarandebestämmelser ska iakttas också när förvaltningsbeslut enligt lagen om grundläggande utbildning utarbetas när det inte särskilt föreskrivs om avvikelse från bestämmelserna i förvaltningslagen.

I propositionen förenhetligas bland annat bestämmelserna om bedömningen av elevernas lärande och kunnande samt tydliggörs förfarandena i anslutning till beslut om elevbedömning. Däremot ändras inte begäran om ändring i beslut som gäller elevbedömning innehållsmässigt. Genom de föreslagna ändringarna föreskrivs närmare på nationell nivå om förfaranden vid bedömningen av eleven och elevens kunnande, och därigenom ser man bland annat till att elevbedömningen och förfarandena i anslutning till den uppfyller kraven på god förvaltning.

12.4 Kommunens uppgifter

Enligt 121 § 1 mom. i grundlagen är Finland indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. Enligt 7 § i kommunallagen (410/2015) sköter kommunen uppgifter som den har åtagit sig med stöd av självstyrelsen samt de uppgifter som föreskrivs för den i lag, som omfattar bland annat ordnande av grundläggande utbildning.

Den kommunala självstyrelsen innebär enligt motiveringen till reformen av grundlagen att kommuninvånarna har rätt att bestämma om sin kommuns förvaltning och ekonomi samt kommuninvånarnas rätt till förvaltningsorgan som de själva valt (RP 1/1998 rd, s. 175). Grundlagsutskottet har av hävd ansett att det inte går att genom vanliga lagar göra sådana

ingrepp i självstyrelsens mest centrala särdrag att den urholkas i sak (bl.a. GrUU 20/2013 rd, s. 2, GrUU 22/2016 rd, s. 2, GrUU 65/2016 rd, s. 2 och GrUU 31/1996 rd, s. 1/I).

Genom de ändringar som föreslås i propositionen preciseras bland annat bedömning av elevens lärande och kunnande på nationell nivå. De föreslagna ändringarna är ägnade att minska den administrativa bördan för kommunerna genom att förenhetliga bestämmelserna om elevbedömning. De föreslagna ändringarna inverkar inte på de centrala särdragen i den kommunala självstyrelsen.

12.5 Författningsöversyn

I 80 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs det om utfärdande av förordning. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. ska dock bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag utfärdas genom lag. I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om delegering av lagstiftningsbehörighet till andra myndigheter. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepaxis angående 80 § i grundlagen förutsatt att bemyndiganden är exakta och noga avgränsade (t.ex. GrUU 38/2013 rd, s. 3–4, GrUU 10/2014 rd, s. 5–6, GrUU 11/2014 rd, s. 2, GrUU 7/2005 rd, s. 10, GrUU 29/2004 rd, s. 3/II, GrUU 40/2002 rd, s. 7/I).

I propositionen föreslås att bestämmelser i gällande förordningar lyfts upp till lagnivå och bemyndiganden att utfärda förordning preciseras. De föreslagna preciseringarna och upplyftandet till lagnivå främjar de krav på exakthet och noggrann avgränsning som grundlagen förutsätter.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 1 § 2 mom., 20 c § 1 mom., 20 i § 1 mom., 22 §, 36 a § 1 mom., 42 c 1 mom. och 46 § 1 mom.,
sådana de lyder, 1 § 2 mom., 20 c § 1 mom. och 20 i § 1 mom. i lag 1090/2024, 22 § delvis ändrad i lagarna 477/2003 och 245/2025, 36 a § 1 mom. och 46 § 1 mom. i lag 245/2025 samt 42 c § 1 mom. i lag 959/2015, samt
fogas till lagen nya 22 a och 22 b § samt till 46 §, sådan den lyder i lagarna 1507/2016, 1216/2020, 716/2022, 245/2025 och 1369/2025, ett nytt 10 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten börjar, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den. Bestämmelserna i 18 a §, 20 g § 2 mom., 20 h och 20 i §, 22 § 1–4 mom. samt 22 a och 22 b § i denna lag tillämpas inte på förskoleundervisning.

20 c §

Elevspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana

En elev har rätt att få elevspecifika stödåtgärder utan dröjsmål om de gruppspecifika stödformerna enligt 20 b § 2 mom. är otillräckliga, elevens läroplikt har tidigare lagts med stöd av 2 § 3 mom. i läropliktslagen eller undervisningen av eleven ordnas med stöd av 20 i § i denna lag. Elevspecifika stödåtgärder ges utifrån individuella behov och regelbundet. Genomförandet av elevspecifika stödåtgärder ska ske genom samarbete mellan lärarna.

20 i §

Ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan

Om en elev har haft ett beslut om tidigare lagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen och elevens stödbehov fortsätter i den grundläggande utbildningen som ett behov av

elevspecifika stödåtgärder och avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen eller om en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som framkommer under den grundläggande utbildningen är av sådan art att den hade lett till tidigareläggning av elevens läroplikt när eleven var 5 eller 6 år, ska elevens undervisning ordnas med stödåtgärder enligt detta kapitel.

5 kap.

Utvärdering

22 §

Bedömning av elevens lärande och kunnande

Syftet med elevbedömningen är att ange hur eleven har uppnått målen för de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom. Bedömningen gäller elevens lärande, kunnande och arbete. Dessutom bedöms elevens uppförande.

Elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas på lika grunder, mångsidigt och i förhållande till de mål som ställts upp och de bedömningskriterier som härletts ur dem.

I bedömningen av eleven under läsårets gång ska det ingå handledande respons. Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens framsteg i studierna.

Vid läsårets slut och i slutet av den grundläggande utbildningen, ska elevens kunnande och arbete bedömas i förhållande till de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnena, eller till målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom.

I förskoleundervisning bedöms elevens lärande i förhållande till målen för förskoleundervisningen med iakttagande av de allmänna principerna för elevbedömning. I bedömningen av eleven ska det ingå handledande respons. Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens framsteg i studierna.

Närmare bestämmelser om läsårs- och slutbedömning av elever samt om bedömning inom förskoleundervisningen, den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen, den undervisning som ordnas utomlands samt den grundläggande utbildningen för vuxna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om

- 1) de allmänna principerna för elevbedömning,
- 2) de mål för och det innehåll i lärokursen för respektive årskurs i de i 1 mom. avsedda läroämnena och i lärokursen för hela den grundläggande utbildningen som eleverna åtminstone ska uppnå eller avlägga med godkänt resultat samt om den lägsta kunskapsnivå i varje läroämne i varje årskurs,
- 3) kriterierna för läsårs- och slutbedömningen, principerna vid bedömningen av uppförandet samt bedömningen av studieprestationerna genom siffervitsord eller verbala omdömen,
- 4) de läroämnena som kan bedömas gemensamt,
- 5) lämnande av den information som avses i 3 mom.,
- 6) genomförandet av bedömningar inom förskoleundervisningen, inom den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, inom den undervisning som ordnas utomlands samt inom den grundläggande undervisningen för vuxna.

22 a §

Beslut som gäller bedömning av en elev och dennes framsteg i studierna

Beslut som gäller bedömningen av en elevs lärande, kunnande och arbete fattas av elevens lärare, eller om lärarna är många, av dem gemensamt. Beslut som gäller bedömningen av en elevs uppförande fattas av elevens lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt.

Eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven har rätt att få information om de grunder på vilka beslutet har fattats och om hur dessa grunder har tillämpats på bedömningen av eleven.

Eleven uppflyttas till följande årskurs, om han eller hon med godkänt resultat har uppnått eller avlagt målen för de läroämnena som ingår i lärokursen eller målen för respektive verksamhetsområde.

Eleven stannar kvar i årskursen, om eleven trots de stödåtgärder som erbjudits honom eller henne på grund av de stödbehov han eller hon har, och om vilka det föreskrivs i 4 a kap. inte har uppnått målen för årskursens lärokurs i ett eller flera läroämnena, och prestationen i det läroämnet eller dessa läroämnena har underkänts. En elev som fått underkänt resultat ska ges möjlighet att utan att delta i undervisningen påvisa att han eller hon med godkänt resultat har uppnått målen för läroämnet i fråga. En elev kan hållas kvar i årskursen trots att han eller hon inte har en enda underkänd prestation, om det är ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Beslut om att en elev ska hållas kvar i årskursen fattas gemensamt av elevens samtliga lärare och rektorn.

Om det övervägs att en elev ska hållas kvar i årskursen på grund av dennes allmänna skolframgång, ska elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven samt eleven själv, om denne fyllt 15 år, ges tillfälle att bli hörda innan ett beslut fattas.

Närmare bestämmelser om elevers framsteg i studierna och uppflyttning från årskursen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om beslutsfattande som gäller bedömningen.

22 b §

Betyg

En elev som har fullgjort lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges ett avgångsbetyg.

I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg av vilket det ska framgå om eleven med godkänt resultat har uppnått målen för lärokursen för den årskurs som ingår i elevens studieprogram. Elever i årskurs nio ska ges ett mellanbetyg. Utbildningsanordnaren kan besluta ge eleverna i årskurs 1–8 ett mellanbetyg.

Den som med stöd av 46 a § anses ha avgått från skolan eller läroanstalten ska ges ett skiljebetyg.

Den som med stöd av 38 § har avlagt en särskild examen ska ges ett betyg över att den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i sin helhet eller delvis. En i 46 § 2 mom. avsedd studerande inom grundläggande utbildning för vuxna kan vid behov ges ett betyg över att denne fullgjort lärokursen i ett eller flera läroämnena.

Närmare bestämmelser om betyg utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om de uppgifter som ska antecknas i betyg.

36 a §

Förfarande i disciplinärenden och vid förvägrande av undervisning samt verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger ovan nämnda åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om skriftlig varning eller avstängning för viss tid, ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 och 36 b § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om eleven förvägras undervisning enligt 36 c §, ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 eller 36 c § ska registreras.

42 c §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev

Beslut enligt 22 a § som gäller bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, kan hos rektor begära ny bedömning av studieförskriften eller kvarstannande i årskurs eller ny slutbedömning inom två månader från delfåendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12–15, 18 a, 19, 20 och 21 §, 22 § 2, 3, 6 och 7 mom., 22 a § 1, 2, 6 och 7 mom., 22 b § 1 och 3–6 mom., 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38, 40, 41, 41 a–41 d, 42, 42 a–42 d, 43 och 44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 2 mom. ges en skriftlig varning eller avstängas för högst ett år. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Syftet med bedömningen inom den grundläggande utbildningen för vuxna är att ange hur väl den studerande har uppnått målen för de läroämnena i den studerandes eget studieprogram som

ingår i lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Bedömningen gäller den studerandes lärande, kunnande och arbete.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 20 c § 1 mom., 20 i § 1 mom. och 36 a § 1 mom. träder dock i kraft redan den 1 augusti 2026. Lagens 1 § 2 mom., 22 § 1–5 mom., 22 a § 1–5 mom., 22 b § 1–4 mom., 42 c § 1 mom. samt 46 § 1 och 10 mom. träder dock i kraft först den 1 augusti 2028.

Helsingfors den 26 mars 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Undervisningsminister Anders Adlercreutz

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten *uppkommer*, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den. Bestämmelserna i 18 a §, 20 g 2 mom., 20 h och 20 i § i denna lag tillämpas inte på förskoleundervisning.

20 c §

Elevspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana

En elev har rätt att få elevspecifika stödåtgärder utan dröjsmål om de gruppsspecifika stödformerna enligt 20 b § 2 mom. är otillräckliga. Elevspecifika stödåtgärder ges utifrån individuella behov

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten *börjar*, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den. Bestämmelserna i 18 a §, 20 g § 2 mom., 20 h och 20 i §, 22 § 1–4 mom. samt 22 a och 22 b § i denna lag tillämpas inte på förskoleundervisning.

20 c §

Elevspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana

En elev har rätt att få elevspecifika stödåtgärder utan dröjsmål om de gruppsspecifika stödformerna enligt 20 b § 2 mom. är otillräckliga, *elevens läroplikt har tidigare lagts med stöd av 2 § 3 mom. i*

Gällande lydelse

och regelbundet. Genomförandet av elevspecifika stödåtgärder ska ske genom samarbete mellan lärarna.

20 i §

Ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan

Om *elev* har haft ett beslut om tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen och elevens stödbehov fortsätter i den grundläggande utbildningen som ett behov av elevspecifika stödåtgärder och avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen eller om en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som framkommer under den grundläggande utbildningen är av sådan art att den hade lett till tidigareläggning av elevens läroplikt när eleven var 5 eller 6 år, *kan* elevens undervisning ordnas med stödåtgärder enligt detta kapitel.

5 kap.

Utvärdering

22 §

Elevbedömning

Syftet med elevbedömningen är att leda och sporra eleverna i deras studier och utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva. Elevernas inläring, arbete och uppförande skall bedömas mångsidigt.

Närmare bestämmelser om bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna får

Föreslagen lydelse

läropliktslagen eller undervisningen av eleven ordnas med stöd av 20 i § i denna lag. Elevspecifika stödåtgärder ges utifrån individuella behov och regelbundet. Genomförandet av elevspecifika stödåtgärder ska ske genom samarbete mellan lärarna.

20 i §

Ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan

Om *en elev* har haft ett beslut om tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen och elevens stödbehov fortsätter i den grundläggande utbildningen som ett behov av elevspecifika stödåtgärder och avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen eller om en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som framkommer under den grundläggande utbildningen är av sådan art att den hade lett till tidigareläggning av elevens läroplikt när eleven var 5 eller 6 år, *ska* elevens undervisning ordnas med stödåtgärder enligt detta kapitel.

5 kap.

Utvärdering

22 §

Bedömning av elevens lärande och kunnande

Syftet med elevbedömningen är att ange hur eleven har uppnått målen för de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnena som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom. Bedömningen gäller elevens

Gällande lydelse

utfärdas genom förordning av statsrådet. Utbildningsstyrelsen kan meddela närmare föreskrifter om bedömningen av elevernas studieprestationer och framsteg i studierna samt om de uppgifter som ska antecknas i betygen.

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort en framställning om att eleven skall kvarstanna i årskursen på grund av den allmänna framgången i skolan, skall vårdnadshavaren beredas tillfälle att bli hörd innan ett beslut fattas.

Föreslagen lydelse

lärande, kunnande och arbete. Dessutom bedöms elevens uppförande.

Elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas på lika grunder, mångsidigt och i förhållande till de mål som ställts upp och de bedömningskriterier som härletts ur dem.

I bedömningen av eleven under läsårets gång ska det ingå handledande respons. Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens framsteg i studierna.

Vid läsårets slut och i slutet av den grundläggande utbildningen, ska elevens kunnande och arbete bedömas i förhållande till de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnena, eller till målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom.

I förskoleundervisning bedöms elevens lärande i förhållande till målen för förskoleundervisningen med iakttagande av de allmänna principerna för elevbedömning. I bedömningen av eleven ska det ingå handledande respons. Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens framsteg i studierna.

Närmare bestämmelser om läsårs- och slutbedömning av elever samt om bedömning inom förskoleundervisningen, den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen, den undervisning som ordnas utomlands samt den grundläggande utbildningen för vuxna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om

1) de allmänna principerna för elevbedömning,

2) de mål för och det innehåll i lärokursen för respektive årskurs i de i 1 mom. avsedda läroämnena och i lärokursen för hela den grundläggande utbildningen som eleverna åtminstone ska uppnå eller avlägga med

godkänt resultat samt om den lägsta kunskapsnivå i varje läroämne i varje årskurs,
3) kriterierna för läsårs- och slutbedömningen, principerna vid bedömningen av uppförandet samt bedömningen av studieprestationerna genom siffervitsord eller verbala omdömen,

4) de läroämnen som kan bedömas gemensamt,

5) lämnande av den information som avses i 3 mom.,

6) genomförandet av bedömningar inom förskoleundervisningen, inom den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, inom den undervisning som ordnas utomlands samt inom den grundläggande undervisningen för vuxna.

22 a §

Beslut som gäller bedömning av en elev och dennes framsteg i studierna

Beslut som gäller bedömningen av en elevs lärande, kunnande och arbete fattas av elevens lärare, eller om lärarna är många, av dem gemensamt. Beslut som gäller bedömningen av en elevs uppförande fattas av elevens lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt.

Eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven har rätt att få information om de grunder på vilka beslutet har fattats och om hur dessa grunder har tillämpats på bedömningen av eleven.

Eleven uppflyttas till följande årskurs, om han eller hon med godkänt resultat har uppnått eller avlagt målen för de läroämnen som ingår i lärokursen eller målen för respektive verksamhetsområde.

Eleven stannar kvar i årskursen, om eleven trots de stödåtgärder som erbjudits honom eller henne på grund av de stödbehov han eller hon har, och om vilka det föreskrivs i 4 a kap. inte har uppnått målen för årskursens lärokurs i ett eller flera läroämnen, och prestationen i det läroämnet eller dessa läroämnen har underkänts. En elev som fått

underkänt resultat ska ges möjlighet att utan att delta i undervisningen påvisa att han eller hon med godkänt resultat har uppnått målen för läroämnet i fråga. En elev kan hållas kvar i årskursen trots att han eller hon inte har en enda underkänd prestation, om det är ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Beslut om att en elev ska hållas kvar i årskursen fattas gemensamt av elevens samtliga lärare och rektorn.

Om det övervägs att en elev ska hållas kvar i årskursen på grund av dennes allmänna skolframgång, ska elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven samt eleven själv, om denne fyllt 15 år, ges tillfälle att bli hörda innan ett beslut fattas.

Närmare bestämmelser om elevers framsteg i studierna och uppflyttning från årskursen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om beslutsfattande som gäller bedömningen.

22 b §

Betyg

En elev som har fullgjort lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges ett avgångsbetyg.

I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg av vilket det ska framgå om eleven med godkänt resultat har uppnått målen för lärokursen för den årskurs som ingår i elevens studieprogram. Elever i årskurs nio ska ges ett mellanbetyg. Utbildningsanordnaren kan besluta ge eleverna i årskurs 1–8 ett mellanbetyg.

Den som med stöd av 46 a § anses ha avgått från skolan eller läroanstalten ska ges ett skiljebetyg.

Den som med stöd av 38 § har avlagt en särskild examen ska ges ett betyg över att den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i sin helhet eller delvis. En i 46 § 2 mom. avsedd studerande inom grundläggande utbildning för vuxna kan vid

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

behov ges ett betyg över att denne fullgjort lärokursen i ett eller flera läroämnen.

Närmare bestämmelser om betyg utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om de uppgifter som ska antecknas i betyg.

36 a §

Förfarande i disciplinärenden och vid förvägrande av undervisning samt verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger ovan nämnda åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om skriftlig varning eller avstängning för viss tid ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om eleven förvägras undervisning enligt 36 c § ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § eller 36 c § ska registreras.

36 a §

Förfarande i disciplinärenden och vid förvägrande av undervisning samt verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger ovan nämnda åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om skriftlig varning eller avstängning för viss tid, ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 och 36 b § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om eleven förvägras undervisning enligt 36 c §, ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 eller 36 c § ska registreras.

42 c §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev

Beslut enligt 22 § som gäller bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, kan hos rektor begära ny bedömning av studieframstegen eller

42 c §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev

Beslut enligt 22 a § som gäller bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, kan hos rektor begära ny bedömning av studieframstegen eller

Gällande lydelse

kvarstannande i årskurs eller ny slutbedömning inom två månader från delfäendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12–15, 18 a, 19 och 20, 21, 22 och 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38, 40 och 41, 41 a–41 d, 42, 42 a–42 d, 43 och 44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 2 mom. ges en skriftlig varning eller avstängas för högst ett år. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Föreslagen lydelse

kvarstannande i årskurs eller ny slutbedömning inom två månader från delfäendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12–15, 18 a, 19, 20 och 21 §, 22 § 2, 3, 6 och 7 mom., 22 a § 1, 2, 6 och 7 mom., 22 b § 1 och 3–6 mom., 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38, 40, 41, 41 a–41 d, 42, 42 a–42 d, 43 och 44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 2 mom. ges en skriftlig varning eller avstängas för högst ett år. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Syftet med bedömningen inom den grundläggande utbildningen för vuxna är att ange hur väl den studerande har uppnått

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

målen för de läroämnena i den studerandes eget studieprogram som ingår i lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Bedömningen gäller den studerandes lärande, kunnande och arbete.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 20 c § 1 mom., 20 i § 1 mom. och 36 a § 1 mom. träder dock i kraft redan den 1 augusti 2026. Lagens 1 § 2 mom., 22 § 1–5 mom., 22 a § 1–5 mom., 22 b § 1–4 mom., 42 c § 1 mom. samt 46 § 1 och 10 mom. träder dock i kraft först den 1 augusti 2028.